

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
EKONOMIKOS KATEDRA

ORINTA RAČYTĖ
(VERSLO NUOSAVYBĖS EKONOMIKA)

VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO POLITIKA LIETUVOJE IR MVĮ VAIDMUO JOJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – Doc. dr. D.
Jūrevičienė

Vilnius, 2007

TURINYS

Įvadas.....	2
1. Vystomojo bendradarbiavimo politikos aktualumas.....	4
1.1. Vystomojo bendradarbiavimo samprata.....	4
1.2. Vystomojo bendradarbiavimo politikos esmė.....	7
1.3. Europos Sąjungos ir Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos santykis..	10
1.4. Mažų ir vidutinių įmonių vaidmuo Vystomojo bendradarbiavimo politikoje.....	12
2. Lietuva – paramos gavėja.....	18
2.1. Lietuvos socialinės - ekonominės aplinkos apžvalga 1996 m. – 2004 m.....	19
2.2. Lietuvos gauta parama Baltijos šalių kontekste.....	24
2.3 Gautos paramos reikšmė Lietuvos ekonomikos augimui.....	25
3. Lietuva – paramos teikėja.....	30
3.1. Dabartinė Lietuvos socialinė - ekonominė situacija.....	31
3.2. Lietuvos paramos teikimo geografinė aprėptis, prioritetinės sritys, politikos koordinavimas bei įgyvendinimo finansavimas.....	34
3.3. Visuomenės informuotumas apie vystomojo bendradarbiavimo politiką.....	38
4. MVĮ vaidmuo vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavime.....	42
Išvados ir pasiūlymai.....	49
Santrumpų sąrašas.....	51
Literatūros sąrašas.....	52
Santrauka.....	57
Summary.....	59
Priedai.....	61

ĮVADAS

Šiame XXI naujų technologijų bei globalizacijos amžiuje, kai darbo rinkoje žmones pakeičia robotai, tarp valstybių išnyksta sienos, o mokslas peržengia gamtos dėsnius – nūdienos realybė yra prieštaringa, nes greta „tobulos“ civilizacijos egzistuoja netobula pasaulio pusiausvyra.

Pasaulinė statistika teigia, jog žemėje badauja apie 800 milijonų gyventojų, net 20 proc. pasaulio gyventojų sugeba išgyventi mažiau nei už 1 dolerį, 90 proc. visų ŽIV bei kitų klasingų ligų sergančiųjų bei pradinio išsilavinimo neturinčių asmenų gyvena besivystančiose šalyse – visa tai verčia susimąstyti, kokie yra dideli socialiniai, ekonominiai bei politiniai skirtumai tarp išsivysčiusių bei besivystančių šalių.

Būtent vystomojo bendradarbiavimo politika (anksčiau vadinta Tarptautinės paramos ir plėtros politika) atlieka svarbų vaidmenį mažinant išsivysčiusių ir besivystančių valstybių skirtumus, įgyvendinant Jungtinių Tautų patvirtintus Tūkstantmečio vystimosi tikslus, palaikydama taiką bei ekonominį augimą ir socialinį stabilumą pasaulyje.

Vystomojo bendradarbiavimo politika - tai neatsiejama išsivysčiusių valstybių užsienio politikos dalis, Svarbu paminėti, jog nuo 2002 m. Lietuva buvo priskirta prie išsivysčiusių valstybių sąrašo, nes Lietuvos žmogaus socialinės raidos indeksas viršijo Jungtinių tautų nustatytą 0,8 kriterijų ir užėmė 49 vietą, o 2006 m. Lietuva atsidūrė net 41 vietoje tarp 177 valstybių, turėdama žmogaus socialinės raidos indeksą lygų 0,857 ir buvo priskirta prie aukšto socialinio lygio valstybių.

Lietuva iki 2002 m. priklausė šalims – paramos gavėjoms ir nuo Nepriklausomybės laikų, gaudama paramą, plėtojo socialinį, ekonominį bei politinį sektorius, kartu gerindama šalies socialinius bei ekonominius rodiklius.

Darbo aktualumas. 2004 m. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, atsirado daugiau galimybių dalyvauti Vystomojo bendradarbiavimo politikoje, nes Europos Sąjungos tikslai tapo taip pat ir Lietuvos, kaip pilnateisės narės, tikslais. Taigi, Lietuva iš šalies - paramos gavėjos, tapo šalimi – paramos teikėja ir įgavo didelę reikšmę turinčių ekonominių įsipareigojimų.

Tyrimo objektas – Lietuvai suteikta parama bei Lietuvos teikiama parama besivystančiom šalim, mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė.

Darbo tikslas – nustatyti Lietuvos – paramos teikėjos, mažų ir vidutinių įmonių indėlį ir įtaką Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikai.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti vystomojo bendradarbiavimo (toliau VB) sampratą bei esmę.
2. Įvertinti mažų ir vidutinių įmonių (toliau MVI) vaidmenį VB politikoje.

3. Palyginti Lietuvos socialinę - ekonominę aplinką 1996 – 2007m., gautos paramos įtaką Lietuvos ekonomikos augimui.
4. Apibrėžti Lietuvos paramos teikimo geografinę aprėptį, prioritетines sritis, koordinavimą, įgyvendinimo finansavimą bei visuomenės vaidmenį joje.
5. Paskaičiuoti, kaip pasikeis MVĮ sukuriamo produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m.

Darbe keliami hipotezė:

H - MVĮ sukuriamo produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m. padidės daugiau nei keturis kartus.

Pabrėžtina, jog vystomojo bendradarbiavimo politika yra ganėtinai „jauna“ Lietuvoje, todėl, nėra pakankamos literatūros bei mokslinių tyrimų, dėl to magistriniame darbe daugiausiai naudojami konferencijų, pasakytų kalbų protokolai, įstatyminė bazė, internetiniai šaltiniai ir užsienio autorių darbai.

Darbas susideda iš keturių dalių, kurios savo ruožtu yra suskirstytos į smulkesnes, kas padės nuosekliau išanalizuoti pasirinktą temą. Pirmoje dalyje nagrinėsime vystomojo bendradarbiavimo politikos aktualumą bei sampratą, MVĮ vaidmenį joje, antroje – Lietuvos – paramos gavėjos statusą bei gautos paramos ekonominę naudą, palyginsime Lietuvos bei Baltijos šalių gautą paramą, trečioje dalyje aptarsime Lietuvos – paramos teikėjos aspektus bei išsiaiškinsime vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo bei finansavimo seką, galiausiai, atliksime mokslinį tyrimą ir bandysime išsiaiškinti, kokius įnašus paramai Lietuva ir mažas bei vidutinės įmonės skirs, kaip jie keisis, augant Lietuvos ekonomikai.

Tyrimo metodai. Magistriniame darbe bus naudojama – palyginamoji antrinių duomenų analizė, Lietuvos bei užsienio literatūros šaltiniuose pateikta teorijų analizė, oficialių dokumentų ir įstatyminės bazės analizės metodas.

Gauti rezultatai. Atliktas tyrimas patvirtino iškeltą hipotezę: MVĮ sukuriamo produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus, išlaikant tą pačią proporciją tarp mažų ir vidutinių bei stambių įmonių (MVĮ sukurta vertė 75 proc. BVP) ir nuosekliai vykdant ES įsipareigojimus (2010 m. - 0,17 proc. nuo BVP, 2015 – 0,33 proc.).

1. VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO POLITIKOS AKTUALUMAS

Vystomojo bendradarbiavimo politikos aktualumą lemia, tai, jog ji yra neatsiejama išsivysčiusių demokratinių valstybių užsienio politikos dalis, turinti ne tik ekonominę, socialinę, bet ir kultūrinę reikšmę. Kiekviena besivystanti valstybė turi būti pati atsakinga už savo vystimąsi, tačiau išsivysčiusios, stiprios demokratinės valstybės priedermė yra teikti paramą ir padėti besivystančioms šalims tapti išsivysčiusiomis.

Socialinė ekonominė raida Lietuvoje buvo nulemta pokyčių, įvykusių Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe ir pradėjus kurti rinkos ekonomiką: „perėjimas iš centralizuoto planavimo ir viešos gamybos priemonių nuosavybės ekonomikos į rinkos santykius yra radikalus visos valstybės sanklodos pokytis, kuriam reikia tam tikrų ekonominių ir socialinių sąnaudų.“¹

Lietuva nuo 1990 m. iki 2004 m. dalyvavo vystomojo bendradarbiavimo politikoje kaip šalys paramos – gavėja, o nuo 2004 m. po įstojimo į Europos Sąjungą kaip šalis – „donorė“, prisiimdama įsipareigojimą kasmet skirti tam tikrą Bendro vidaus produkto (toliau BVP) dalį paramai besivystančioms šalims, kuri iki „2010 m. turėtų siekti 0,17 % bendro vidaus produkto, 2015 m. – net 0,33% BVP.“²

Augant Lietuvos ekonomikai, didėjant BVP, o kartu ir įsipareigojimams ES, tiesiogiai kils ir MVĮ įnašų dydis į BVP. Atliekamo tyrimo pagrindinis tikslas - išsiaiškinti Lietuvos – paramos teikėjos ekonominius rodiklius bei MVĮ indėlį ir rezultatus perspektyvoje. Iškelta hipotezė („Hipotezė – tai [gr. hypothesis – spėjimas] - moksl. pažinimo būdas; neįrodyta, patikrinimo reikalinga teorija“³), MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus, kuri tolimesniuose skyriuose bus pagrįsta arba paneigta gautais tyrimo rezultatais.

1.1. Vystomojo bendradarbiavimo samprata

Vystomojo bendradarbiavimo (anksčiau vadinto Tarptautinės paramos ir plėtros politika) užuomazgų galima aptikti tolimoje istorijos epochoje, kuomet pradėjo aktyvėti prekyba ne tik vietiniu, bet ir tarptautiniu mastu. Spartėjant visuomenės vystymuisi, augant politiniams bei ekonominiams poreikiams, reikėjo politiškai stipresnių organizacijų, gebančių ginti valstybių

¹ SSC ir PVI. Kolektyvinė monografija „Lietuvos tauta: būklė ir raidos perspektyvos“. - Vilnius: “Versus aureus” 2007. P. 123

² Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Pažangos, siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų, paspartinimas - Plėtros finansavimas ir pagalbos veiksmingumas {SEK(2005) 453} {SEK(2005) 454} 12/04/2005

³ Kvietkauskas V. Tarptautinių žodžių žodynas.-Vilnius, 1985.P.202

interesus, dėl to palaiapsniui ėmė vystytis ir tarptautinis bendrabavimas, lydimas tarptautinių taisyklių nustatymo šioje srityje.

Vystomasis bendradarbiavimas kaip ideologija, pasak straipsnio „Kultūra ir vystimasis“ autoriaus Worsley P.: „<...> įgavo atskirą ideologinį kūną tik dvidešimtojo amžiaus pabaigoje”⁴

Kitas autorius Bartlett, A. straipsnyje „Planai ar žmonės: Kokie mūsų prioritetai kaimo vystimosi atžvilgiu?“ akcentuoja, jog: „Keista <...> kad tik modernistiniame laikotarpyje vystymasis išsiskyrė kaip politinė mintis, kurią tiesiogiai įtakojo Antrasis pasaulinis karas.“⁵

Po Antrojo pasaulinio karo atsirado poreikis remti bei atitaisyti sukeltus tragiškus padarinius, mažinti skirtumus tarp išsivysčiusių bei besivystančių valstybių. Chronologiškai vystimosi bendradarbiavimą galima būtų pavaizduoti taip:

“1939 – 1945 m. Antrasis pasaulinis karas;

1945 – 1963 m. Europos atstatymas: Marshall'o planas ir Tarptautinių organizacijų kūrimasis (JTO, NATO, EBPO, PB, TVF);

1963 m. ES pasirašo pirmąjį didelį tarptautinį susitarimą dėl pagalbos 18 buvusių kolonijų Afrikoje. ES yra didžiausia pasaulyje vystymosi pagalbos skurdžioms šalims teikėja.”⁶

„1990 m. pasibaigus Šaltajam karui bei ėmus dominuoti kapitalizmui, pasaulinė statistika parodė, jog gyvenimo standartai pasaulyje per 40 metų pagerėjo, nepaisant to, didelė dalis pasaulio gyventojų vis dar gyvena žemiau skurdo ribos, kai tuo pačiu metu jų vyriausybės skendi skolose, o visuotinės globalizacijos įtaka vis stiprėja.”⁷

„Pasaulinės paramos ir bendradarbiavimo politika buvo įgyvendinama keturiais etapais, kurių metu buvo teikiama finansinė parama, atliekamos struktūrinės reformos bei dedami instituciniai pagrindai, galiausiai XX-XXI amžiaus sandūroje buvo suformuota Darnios plėtros sąvoka bei apibrėžta Vystomojo bendradarbiavimo politika.”⁸ Šios politikos įgyvendinimui yra skiriama ypatingai didelės pinigų sumos, kurios susideda iš šalių narių, priklausančių tarptautinėms

⁴ Worsley, P. Culture and Development Theory, in Skelton, T. and Allen, T. 'Culture and Global Change'. – Routledge, 1999

⁵ Bartlett, A. *Plans or People: What are our Priorities for Rural Development?*, Rural Development News 1/2007. – U.S: Agridea, 2007. P.55.

⁶ Europos Sąjungos istorija. 1960-1969 Pašėlęs 7-asis dešimtmetis-ekonominio augimo laikotarpis. http://europa.eu/abc/history/1960-1969/index_lt.htm, 2007 m. lapkričio 1d.

⁷ Wroe, M and Doney, M, *The rough guide to a better world*, Rough Guides and the Department for International Development. – London: Legoprint, 2004. P.120.

⁸ Karpuskienė V. Žmogaus socialinė raida. <http://karpuskiene.puslapiai.lt/index.php?page=zcr>, 2007m. vasario 15 d.

paramos organizacijoms, pvz., JTO, ES, EBPO, OECD ir t.t. įnašų, skirtų skirtumų mažinimui tarp išsivysčiusių bei besivystančių šalių.

Pasaulio bankas – „Vašingtone (JAV) įsikūrusi tarptautinių bankų grupė (*World Bank Group*), kurios tikslai buvo finansuoti po Antrojo pasaulinio karo sugriautas ir nukentėjusias valstybes bei sumažinti pasaulinį skurdą gerinant sąlygas investicijoms, darbo vietų sukūrimui ir nuosekliam augimui“⁹ - pabrėžia vystomojo bendradarbiavimo esmę, kurioje sąveikauja išsivysčiusios bei besivystančios šalys: „besivystančios šalys privalo stiprinti savo institucijas, didinti turto prieinamumą ir garantuoti didesnę skaidrumą kuo efektyviau valdydamos išteklius ir pagalbą <...> išsivysčiusios šalys privalo didinti tarptautinę pagalbą ir padaryti ją tinkamesnę, mažinti skolos našta, atverti žemės ūkio, pramonės ir darbo rinkas, taip pat įgyvendinti iniciatyvas dėl technologijų plėtros ir jų perkėlimo į besivystančias šalis.“¹⁰

Praktikoje susiduriama su dvejopomis nuostatomis dėl vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumo: „ES vystomojo bendradarbiavimo politika siekia prisidėti prie ekonominio ir socialinio vystymosi besivystančiose šalyse, o ypač pačiose vargingiausiose, nuosekliai ir ilgainiui integruoti šias šalis į pasaulinę ekonomiką ir kovoti su skurdu besivystančiose šalyse. Be to, ES prisideda prie demokratijos, įstatymo viršenybės bei pagarbos žmogaus teisėms plėtros ir konsolidavimo“¹¹

Ekonomikos mokslų daktaras St. Everhart'as 2003 m. atlikto tyrimo aprašyme pateikia kitokia nuomonę apie vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumą: „nagrinėjant priežastinius ryšius tarp tarptautinės pagalbos, valdymo kokybės ir ekonominio augimo apibrėžtos imties besivystančiose ir pereinamojo laikotarpio šalyse <...> empiriniai faktai rodo, kad per 30 m. tarptautinei pagalbai nepavyko paspartinti ekonomikos augimo, sumažinti korupcijos ar pagerinti valdymo kokybės. Nors pripažįstame, jog yra daug sėkmingų projektų.“¹²

Kiekviena politinė ideologija susiduria su atitinkamais privalumais ir trūkumais, tačiau vystomojo bendradarbiavimo politikos būtinumas, yra neatsiejamas nuo dabartinio globalizacijos pasaulio, tačiau nevisad yra pasiekiamas ar suvokiamas norimas rezultatas.

Lietuvos šviesuomenė taip pat turi savo požiūrį apie vystomąjį bendradarbiavimą, jos veiksmingumą. 2006 m. vasario mėnesį prof. Aušrinė Marija Pavilionienė diskusijoje

⁹ LR Finansų ministerija. Pasaulio bankas. http://www.finmin.lt/c/portal/layout?p_1_id=PUB.1.32, 2007 m. vasario 15 d.

¹⁰ World Bank. World Development Report.

http://www.dynamicsustainabledevelopment.org/showsection.php?file=TOCDynamic.htm#a_roadmap, 2007m. rugsėjo 7 d.

¹¹ LR Užsienio reikalų ministerija. ES vystomojo bendradarbiavimo politika. <http://de.urm.lt/index.php?175518768>, 2007 m. kovo 7 d.

¹² Stephen S. Everhart, Robert M. McNab Tarptautinė pagalba: ekonomikos augimo eliksiyras ar varginantis tonizavimas? //Pinigų studijos. – Vilnius: Lietuvos bankas, 2003, Nr.3.

„Visuomenės plėtra ir demokratija” iškėlė klausimą, koks yra sąvokų „visuomenės plėtra” ir „vystomojo bendradarbiavimo” turinys? „visuomenės plėtra” ir „vystomasis bendradarbiavimas”, pasak Jos, neprieštarauja vienas kitam, o papildo vienas kitą. „Visuomenės gyventojų gerovė auga ir plėtojasi tik tuomet, kai visuomenė įveikia savo šalies dvasinę ir ekonominę stagnaciją, kai realiai rūpinamasi savo piliečių sveikata ir švietimu, kai visuomenė vystosi ne turtingųjų mažumos interesų, o piliečių daugumos bei pasaulio pažemintųjų ir kenčiančiųjų gerovės vardan <...> kodėl Lietuvoje iki šiol nėra vaisingo bendradarbiavimo tarp atskirų ministerijų ir nevyriausybinių organizacijų, kodėl ryški Lietuvos užsienio politika taip kontrastuoja šalies vidaus gyvenimo situacijai.“¹³

Apskritai, galime teigti, jog sąvoka „vystimasis“ turi didelę imtį įvairių sektorių, kadangi vystyti galima technologijas, kultūrą, mokslą, geografinę aplinką, socialinę aplinką. Išvystymo lygį šalyje atspindi tokie indeksai, kaip BVP, raštingumo lygis, gyvenimo trukmė, ŽIV diagnozuotų saičius ir pan. Manome, jog vystymosi pabaiga neįmanoma, kol egzistuos visuomenė – tol bus ir vystomasis bendradarbiavimas, tačiau pasaulinė diskusija apie šios ideologijos trūkumus bei privalumus skatina tobulėti, tiek išsivysčiusias šalis, tiek besivystančias.

1.2. Vystomojo bendradarbiavimo politikos esmė

„Vystomojo bendradarbiavimo politika – neatsiejama išsivysčiusių valstybių užsienio politikos dalis. Jos tikslai – įgyvendinti Jungtinių Tautų patvirtintus Tūkstantmečio vystymosi tikslus, užtikrinti taiką, ekonominį augimą ir socialinį stabilumą pasaulyje, mažinti skirtumus tarp išsivysčiusių ir besivystančių valstybių, integruoti besivystančias valstybes į pasaulio ekonomiką.“¹⁴

Pagrindiniai vystomojo bendradarbiavimo politikos tikslai buvo įforminti 2000 m. rugsėjo mėnesį Niujorke vykusiam Jungtinių Tautų Tūkstantmečio susitikime, kuriame dalyvavo arti dviejų šimtų pasaulio valstybių ir vyriausybės vadovų. Priimtoje Tūkstantmečio deklaracijoje iki 2015 m. įsipareigojama pasiekti 8 pagrindinius tikslus, kuriuos lydi tam tikri uždaviniai:

„Panaikinti ypač didelį skurdą ir badą. Uždavinys - sumažinti perpus gyventojų, kurių pajamos sudaro mažiau nei 1 JAV dolerį per dieną, skaičių ir badaujančių skaičių;

¹³ Povilionienė A.M. Visuomenės plėtra ir demokratija. <http://www.politikosaktualijos.lt/20060223/koks-yra-savoku-visuomenes-pletra-ir-vystomojo-bendradarbiavimo-turinys/>, 2007m. spalio 21 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435

Užtikrinti visuotinį pradinį išsilavinimą. Uždavinys - užtikrinti, kad visi berniukai ir mergaitės galėtų užbaigti visą pradinio lavinimo kursą;

Skatinti lyčių lygybę ir daugiau teisių suteikti moterims. Uždavinys - sumažinti lyčių skirtumus pradinio ir vidurinio ugdymo srityse ir visuose kituose ugdymo lygmenyse;

Sumažinti vaikų mirtingumą. Uždavinys - 1/3 sumažinti vaikų iki penkių metų amžiaus mirtingumą;

Stiprinti gimdyvių sveikatą. Uždavinys - 3/4 sumažinti gimdyvių mirtingumą;

Kovoti su ŽIV/AIDS, maliarija ir kitomis ligomis. Uždavinys - užkirsti kelią ir sumažinti ŽIV/AIDS paplitimą, maliarijos ir kitų pavojingų ligų atvejus;

Užtikrinti darnią aplinkos apsaugą. Uždaviniai - nuosekliai integruoti plėtros principus į šalies politiką ir atstatyti prarastus aplinkos išteklius, perpus sumažinti nuolatinio geriamojo vandens šaltinio neturinčių žmonių skaičių, pastebimai pagerinti gyvenimo sąlygas ne mažiau kaip 100 milijonų žmonių gyvenančių lūšnose;

Suburti pasaulio visuomenę tolimesnei žmonijos raidai užtikrinti. Uždaviniai - vystyti atvirą prekybos ir finansinę sistemą, spręsti specifinius mažiausiai išsivysčiusių šalių poreikius bei spręsti skolų grąžinimo problemas, rengti kokybišką ir veiksmingą darbui jaunimą, bendradarbiauti su privačiu sektoriumi, sudaryti galimybes naudotis naujausiomis technologijomis.¹⁵

Norint pasiekti užsibrėžtų tikslų, šalims – paramos teikėjoms būtina bendradarbiauti ir vykdyti ne tik socialinę, kultūrinę, bet ir ekonominę politiką, kuri turi įtakos ir pačios šalies aplinkai. Kiekviena šalis - dalyvė priima tam tikrus finansinius įsipareigojimus, kurie kasmet didėja, tačiau tai aptarsime tolimesniuose skyriuose.

Vystomojo bendradarbiavimo politikos pagrindiniai dalyviai bei įgyvendintojai yra šie:

„Šalys – paramos gavėjos – tai paramą gaunanti besivystanti valstybė;

Šalys - paramos teikėjos – tai valstybės, teikiančios paramą besivystančioms šalims;“¹⁶

¹⁵United Nations Development Programme – Lithuania. Tūkstantmečio plėtros tikslai. <http://www.undp.lt/lt/?id=99>, 2007 m. gegužės 20 d.

¹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435

Tarptautinės organizacijos - tai įvairios organizacijos, kurios prisideda prie skurdo mažinimo pasaulyje, pvz., fondai, bankai, teikiantys finansinę paramą, arba kitos organizacijos, teikiančios nefinansinę paramą.

Kalbant apie tarptautines organizacijas, galima būtų paminėti pačias pagrindines, tai Jungtinių Tautų vystymosi programa, Jungtinių Tautų vaikų fondas, Jungtinių Tautų pabėgėlių komisarų valdyba, Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutų fondas, Tarptautinės migracijos organizacija, Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir kt.

Šalys – paramos teikėjos gali teikti paramą šiomis formomis:

„Dvišalė parama – pagalbos teikimas šaliai partnerei per įvairias programas, atsižvelgiant į pastarosios poreikius ir šalies - paramos teikėjos galimybes.

Trišalė parama – pagalbos teikimas šaliai partnerei, dalyvaujant kelioms šalims donorėms, siekiant padidinti pagalbos apimtį ir efektyvumą. Trišalės paramos teikime gali dalyvauti ir daugiau nei dvi šalys donorės.

Daugiašalė parama – tai pagalbos teikimas šalims partnerėms per įvairių tarptautinių organizacijų vykdomas programas.

Techninė pagalba – negražinama parama, kuria yra finansuojami mokymo, gerosios patirties, gyvenimo ir verslo sąlygų gerinimo, infrastruktūros ir kitus projektus bei programas;

Humanitarinė pagalba – savanoriška parama šalims, nukentėjusioms nuo stichinių nelaimių ar neigiamos žmogaus veikos.¹⁷

Kiekviena paramos rūšis susiduria su daug kliūčių, dvišalės ar trišalės paramos interesai gali painiotis, o galutinis finansavimas gali neduoti tokių rezultatų, kokių tikėtasi. 2003 m. pasirodęs St. Everhart'o – ekonomikos mokslų daktaro – atlikto tyrimo aprašymas, kuriame buvo iškelta hipotezė, ar tarptautinė pagalba: ekonomikos augimo eliksiyras ar varginantis tonizavimas? „Po atlikto tyrimo paaiškėjo, jog tarptautinė pagalba tiesiog didina korupciją ir stabdo ekonomikos augimą. Be to <...> dėl didėjančios korupcijos masto blogina valdymo kokybę <...> taigi yra netiesioginis kanalas iš tarptautinės pagalbos ir korupcijos per valdymą į ekonomikos augimą.“¹⁸ Nepaisant to, pats straipsnio autorius pripažįsta, jog yra įgyvendinta daug projektų, davusių teigiamų rezultatų.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl plėtros ir pagalbos politikos 2003 - 2005 metams nuostatų“ // Valstybės žinios, 2003 05 06, Nr. 564

¹⁸ Stephen S. Everhart, Robert M. McNab Tarptautinė pagalba: ekonomikos augimo eliksiyras ar varginantis tonizavimas?// Pinigų studijos. – Vilnius: Lietuvos bankas, 2003, Nr.3.

Pagrindiniai dokumentai, kuriais remiasi Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos subjektai, yra šie:

2000 m. Tūkstantmečio deklaracija;

2002 m. Monterėjaus konsensuso susitarimas dėl plėtros finansavimo;

2002 m. Johanesburgo darnaus vystymosi deklaracija;

2005 m. Paryžiaus deklaracija;

2006 m. Europos konsensusas;

Lietuvoje: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 6 d. nutarimas Nr. 564 dėl plėtros ir pagalbos politikos 2003 -2005 metams nuostatų;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 561 dėl vystomojo bendradarbiavimo 2006 – 2010 metų politikos nuostatų.

1.3. Europos Sąjungos ir Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos santykis

Europos Sąjunga yra viena didžiausių vystomojo bendradarbiavimo politikos subjektų. Europos Sąjunga teikia daugiau nei pusę pasaulio pagalbos, be to, yra svarbiausia besivystančių šalių prekybos bei ekonomikos partnerė. Pagrindinis Europos Sąjungos siekis ne tik didinti šią paramą, bet ir daryti ją veiksmingesne bei kokybiškesne.

Bene, kasmet yra priimami, taisomi, pildomi nauji dokumentai, nutarimai, deklaracijos, net Konstitucijoje Europai (nepriimta) vystomojo bendradarbiavimo politikai skiria visą skirsnį. „1987 m. Brundtland pranešime, buvo įtvirtinta nuostata, jog dabartinės kartos poreikiai turi būti patenkinti nesudarant pavojaus būsimoms kartoms patenkinti savuosius <...> tvarus vystymasis nereiškia, kad socialiniai, aplinkosaugos ir ekonominiai klausimai prieštarauja vienas kitam, o priešingai – yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą sutvirtina.“¹⁹

„ES vystomojo bendradarbiavimo tikslas – skatinti besivystančių šalių tvarų ekonominių, aplinkos ir socialinių vystymąsi bei sklandų ir nuoseklų besivystančių šalių integravimąsi į pasaulio ekonomiką ir prisidėti prie skurdo mažinimo besivystančiose šalyse kampanijos.“²⁰

To pasekoje 2002 m. kovo 14 d. Monterėje vykusioje konferencijoje buvo priimti Barselonos išsipareigojimai: „kiekvienai valstybei narei nustatomas individualus pradinis tikslas:

¹⁹ Europos Parlamentas. Parlamento priimti tekstai. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+20070201+ITEMS+DOC+XML+V0//LT>, 2007 m. lapkričio 6 d.

²⁰ Europos Parlamento rezoliucija dėl tvarumo principo įtraukimo į vystomojo bendradarbiavimo politikos sritis (2006/2246(INI)). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2006-0474&language=LT&mode=XML>, 2007 m. spalio 22 d.

viešosios pagalbos plėtrai (toliau VPP) skirti 0,33 % BVP ir taip 0,39 iki 2006 m. 2003 m. ES šalys oficialiajai pagalbai plėtrai (toliau OPP) vidutiniškai skyrė 0,34 % BVP.²¹

2004 m. Europos Vadovų Taryba patvirtino naujus pasiūlymus, kurių tikslas:

„ Visoms valstybėms narėms, dalyvavusioms prisiimant Barselonos įsipareigojimus (ES 15), tačiau nepasiekiančioms numatytų rodiklių, numatyti naują individualų VPP rodiklį – 0,51 % BVP.

Valstybėms narėms, įstojusioms po 2002 m. (ES 10), pasiekti, kad iki 2010 m. individualus VPP rodiklis būtų 0,17 % BVP ir sudarytų pusę „Barselonos *acquis*“ numatyto 0,33 % siekinio 2015 m. 2010 m. rodiklis (0,51 %) – tai vidurio taškas tarp 2006 m. rodiklio (0,33 %) ir 2015 m. rodiklio (0,7 %). Toks pasiūlymas užtikrins teisingą naštos pasiskirstymą tarp VN ir bendrą ES 25 0,56 % vidurkį bei leis iki 2010 m. sukaupti papildomą maždaug 20 mlrd. EUR dydžio sumą.²²

Taigi kalbant apie Europos Sąjungos vystomojo bendradarbiavimo politikos ir Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos santykį, reiktų pabrėžti, jog Lietuva nuo Nepriklausomybės atkūrimo iki dabar dalyvavo vystomojo bendradarbiavimo politikoje kaip šalis paramos – gavėja, o nuo 2004 m. po įstojimo į Europos Sąjungą kaip šalis – donorė, prisiimdama įsipareigojimą kasmet skirti tam tikrą Bendro vidaus produkto dalį paramai besivystančioms šalims, kuri iki 2010 m. turėtų siekti 0,17 % nuo BVP, taigi Lietuva pakliūna į ES10. Tolimesniuose skyriuose aptarsime daugiau ekonominius rodiklius ir jų įtaką Lietuvos Respublikos valstybei.

Pagrindiniai principai, kuriais vadovaujasi Lietuvos Respublika vystomojo bendradarbiavimo politikoje yra bendri ir ES vystomojojo bendradarbiavimo politikai:

„partnerystės su valstybe partnere, tarptautine valstybių donorių bendruomene, taip pat nevyriausybinėmis organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje;

valstybės partnerės atsakomybės – pagrindinio vaidmens valstybei partnerei skyrimo paramos planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo procese, atsižvelgiant į jos prioritetus ir perduodant jai atsakomybę už paramos veiksmingumą ir naudą;

solidarumo – pasaulio bendruomenės pastangų įgyvendinti Tūkstantmečio vystymosi tikslus palaikymo;

²¹ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Pažangos, siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų, paspartinimas - Plėtros finansavimas ir pagalbos veiksmingumas {SEK(2005) 453} {SEK(2005) 454} 12/04/2005

²² Ten pat.

paramos teikimo ir naudojimo veiksmingumo, skaidrumo ir atskaitingumo;
koordinavimo ir papildomumo – valstybių donorių bendradarbiavimo įgyvendinant bendras daugiametes programas, paramos teikimo papildant ir derinant pavienių valstybių donorių veiklą ir taip užtikrinant optimalų žmogiškųjų bei finansinių išteklių naudojimą;
suderinamumo – nuoseklaus kiekvienos politikos srities įgyvendinimo atsižvelgiant į vystomojo bendradarbiavimo tikslus.²³

1.4. Mažų ir vidutinių įmonių vaidmuo vystomojo bendradarbiavo politikoje

„Smulkus ir vidutinis verslas (toliau SVV) – dinamiškiausias, nuolat besikeičiantis verslas, turintis lemiamą įtaką ekonomikos augimui ir socialinių santykių stabilumui. Steigti mažas ir vidutines įmones ir skatinti jų veiklą – tai šalies ekonomikos augimo pagrindas ir vienas svarbiausių darbo vietų kūrimo šaltinių.“²⁴

Daugiau nei dvylika metų yra pastebima Lietuvos BVP kilimo tendencija, nepaisant kai kurių metų BVP žybaus kritimo (1991-1995 m.), didįjį įnašą į Lietuvos BVP sudaro mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė. „Mažos ir vidutinės – tai smulkaus ir vidutinio verslo subjektai, atitinkantys tam tikras sąlygas*.“²⁵ Mažos ir vidutinės įmonės – tai ne tik Lietuvos, bet ir Europos šalių ekonomikos pagrindas, nes būtent jos sukuria šimtus darbo vietų europiečiams ir nulemia daugelį ekonominių permainų regione. Pabrėžtinai tai, jog „jei 1991m. Lietuvoje smulkaus ir vidutinio verslo subjektai sukūrė tik 16 proc. BVP vertės, tai 1999 m. pabaigoje ši dalis išaugo iki 70 proc. 2004 m. mažos ir vidutinės įmonės sukūrė 71,3% viso šalies BVP, palyginti su 2001 m., MVĮ

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435

²⁴ Smulkus ir vidutinis verslas. http://www.ukmin.lt/lt/leidiniai/ukmin_ataskaita_2002/doc/atask_5.doc, 2007 m. rugpjūčio 12 d.

²⁵ Lietuvos Respublikos Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios, 2006 10 22, Nr. IX-1142

* **Sąlygos:** Vidutinė įmonė – tai įmonė, kuri atitinka visas šias sąlygas:

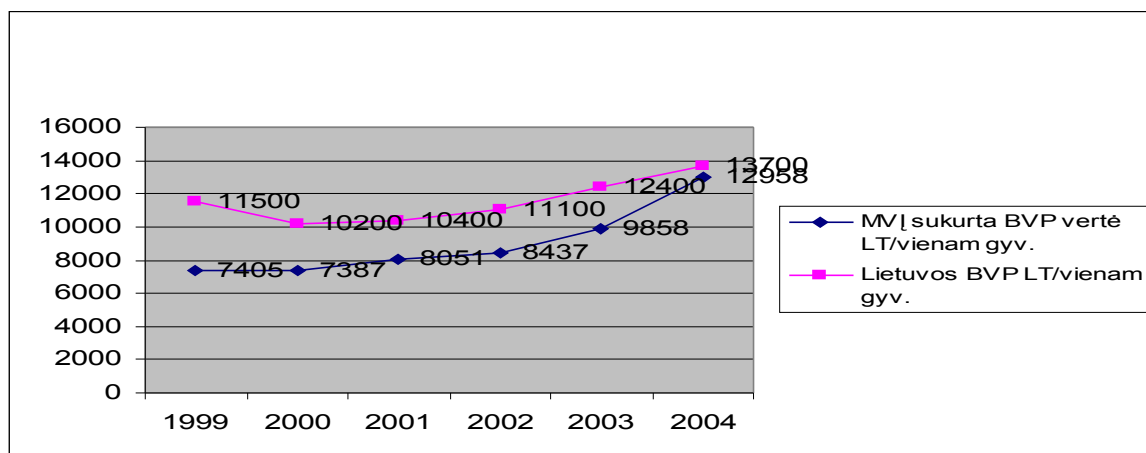
1) įmonėje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų; 2) įmonės metinės pajamos neviršija 138 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 93 mln. litų; 3) įmonė pagal šio straipsnio 5 dalį yra savarankiška.

3. Maža įmonė – tai įmonė, kuri atitinka visas šias sąlygas: 1) įmonėje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų; 2) įmonės metinės pajamos neviršija 24 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 17 mln. litų; 3) įmonė pagal šio straipsnio 5 dalį yra savarankiška.

Mikroįmonė – tai maža įmonė, kuri atitinka visas šias sąlygas: 1) įmonėje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų; 2) įmonės metinės pajamos neviršija 7 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 5 mln. litų; 3) įmonė pagal šio straipsnio 5 dalį yra savarankiška. (žr. Priede 1 lentelė)

vaidmuo, matuojamas sukurta BVP dalimi, išaugo daugiau kaip 10 procentinių punktų.²⁶ Diagramoje (Nr.1) matome 1999 – 2004 m. Lietuvos mažų ir vidutinių įmonių skurtą BVP vertę Lt/vienam gyventojui bei BVP Lt/vienam gyventojui kitimo tendencijas, „mažose ir vidutinėse įmonėse sukuriama apie 58 proc. viso šalies BVP (2000 m. – 57,4 proc., 2001 m. – 59,1 proc., 2002 m. – 58,2 proc.), minėtose įmonėse sukurtas BVP, tenkantis vienam gyventojui, 1999–2002 m. padidėjo beveik 14 proc. ir 2002 m. siekė 8437 litus vienam gyventojui. Šiam padidėjimui įtakos turėjo konstruktyvi Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekonominė politika, ūkio augimas, pagerėjusi įmonių vadyba.“²⁷ Matome, jog 1999 – 2004 m. abu rodikliai tolygiai didėjo ir 2004 m. palyginus su 1999m. BVP Lt/vienam gyv. išaugo 1,19 karto, o MVĮ sukurta BVP vertė Lt/ vienam gyv. net 1,7 karto.

1 diagrama. Lietuvos BVP Lt/vienam gyventojui ir MVĮ sukurta BVP vertė Lt/vienam gyventojui 1999 – 2004 m.

Sudaryta remiantis šaltiniu: VŠĮ „Statistikos tyrimai“

Statistiniai duomenys rodo, kad MVĮ sukurta prekių ir paslaugų vertė kasmet vis auga, o tai reiškia, kad MVĮ vaidmuo Lietuvos ekonomikoje didėja. Taigi MVĮ vaidmuo vystomojo bendradarbiavimo politikoje taipogi neatsiejamas, kadangi jis sukuria didžiąją BVP dalį, kurio dalis yra skiriama besivystančių šalių paramai.

SVV šalies ūkyje taip pat svarbi tuo, jog ji sprendžia daugelį ne tik ekonominių, bet ir socialinių problemų. SVV agentūros duomenimis nurodoma, jog „2001-2004 m. MVĮ sudarė net 96

²⁶Matekonienė J. Balkevičienė E. Lietuvos regioninių tyrimų institutas. SVV kriterijų Lietuvoje ir ES palyginimas. http://www.lrti.lt/veikla/mat_smulka.doc, 2007 m. birželio 6 d.

²⁷ LR Ūkio ministerija. SVV ir parama jam. http://www.ukmin.lt/lt/nuorodos/leidiniai/ukmin_ataskaita_2003/lt/ukmin_verslas.html, 2007 rugpjūčio 25 d.

proc. veikiančių įmonių, kuriose buvo įdarbinta 69 proc. visų darbuotojų – vienas iš vystomojo bendradarbiavimo politikos tikslų – nedarbo mažinimas.²⁸

2 diagrama. Smulkiose ir vidutinėse įmonėse dirbančiųjų žmonių dalis bendrame šalies dirbančiųjų skaičiuje (proc.)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas, 2005

2002 m. Lietuvos SVV pradėjo dalyvauti ES daugiametėje programoje MVĮ, kurios rezultatai:

„Euro info Centrų plėtra Lietuvoje;

Pasinaudota Bendrijų finansiniais instrumentais, skirtais SVV plėtrai;

Tęsimas viešosios politikos atviras koordinavimas su ES šalimis narėmis.²⁹

Vienas pagrindinių SVV sektoriaus palaikymo, skatinimo elementų yra teisinė bazė, kuria siekiama sudaryti palankias sąlygas SVV plėtrai bei valstybės ekonominiam augimui. „Teisės aktuose išskiriamos tokios smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus skatinimo priemonės kaip: verslo informacijos centrai, verslo inkubatoriai, kurių pagrindinis veiklos tikslas - remti pradedančius verslininkus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, sumažinti veikiančių įmonių veiklos riziką ir padėti įmonėms, turinčioms gerų verslo idėjų, bet finansiškai silpnoms. Šios minėtos skatinimo priemonės

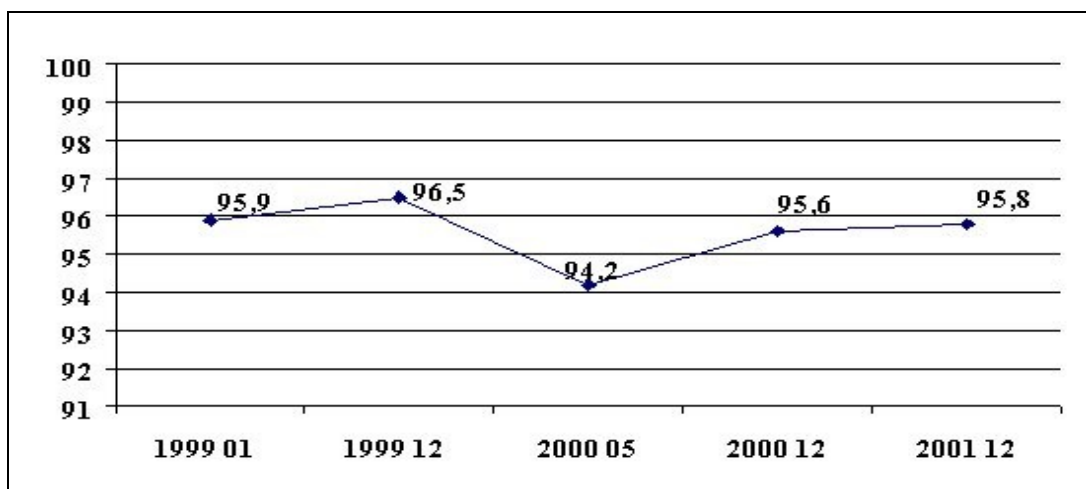
²⁸Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Ar smulkesnės įmonės slegia didžiausia mokesčių našta. http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/spaudai/straipsniai_ir_komentarai/ar_smulkesnes_imes_slegia_didziausia_moke_sciu_nasta/4107, 2007 m. balandžio 8 d.

²⁹ SVV plėtros iki 2004 metų strateginių kryptių ir SVV plėtros 2002-2004 m. įgyvendinimo ataskaita. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/pramone_ir_verslas/smulkusis_ir_vidutinis/doc/svv_2002_2004_ataskaita_08_1_8.doc, 2007m. gegužės 7 d.

padeda dažniausiai smulkioms ir vidutinėms įmonėms, kurios nesugeba dėl finansinių resursų, vadybinių ar kitų išteklių stokos konkuruoti rinkoje.³⁰

Kaip matome diagramoje (Nr.3), 1999 – 2002 m. MVĮ skaičius kito nežymiai, bendrame veikiančių įmonių skaičiuje 2001 m. pabaigoje sudarė 95.8 proc. „Numatoma, kad per 2006–2009 metų laikotarpį naujų įregistruotų įmonių skaičius padidės 4 proc., finansinę paramą gavusių SVV subjektų skaičius padidės apie 17 proc. Taip pat planuojama, jog per 2006–2009 metus ūkio subjektams suteiktų informacinių, konsultacinių, mokymo paslaugų valandų skaičius padidės beveik 10 proc.“³¹ Vykdam šią programą bus sudarytos palankios sąlygos SVV plėtrai šalyje, kartu bus įsitraukta į Europos Sąjungos ir tarptautines programas, dėl to padidės įmonių konkurencingumas, bus skatinamas įmonių bendradarbiavimas ir plėtra.

3 diagrama. Veikiančių smulkių ir vidutinių įmonių dalis bendrame veikiančių įmonių skaičiuje 1999 - 2001 m., procentais

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Kalbant apie MVĮ santykį su ES, tai – „didžiausias Lietuvos ir Europos Sąjungos šalių SVV įmonių sandaros skirtumas yra gerokai didesnė mikro įmonių, kuriose dirba mažiau kaip 10 darbuotojų, lyginamoji ES užimtumo dalis. Mikro įmonės ES įdarbina apie 30 proc. darbo jėgos, o Lietuvoje tik 16 procentų“³²

³⁰ Garuckas R., Jatuliavičienė G. SVV plėtros problemos ir perspektyvos Lietuvos regionuose. <http://www.vtvk.lt/index.php?p=402&l=lt&n=835>, 2007 m. spalio 2 d.

³¹ LR Ūkio ministerija. Specialioji SVV plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo programa. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/planas-07/88-4.doc>, 2007 m. spalio 2 d.

³² Gineitienė Z., Girdenis J. *Ekonomika*. – Vilnius, Nr. 63, 2003. P.89.

„Pastaraisiais dešimtmečiais daugelyje išsivysčiusių pasaulio šalių yra nuolat atliekamas intensyvus smulkaus ir vidutinio verslo monitoringas, lydymas mokslinių ieškojimų, vertinimų ir prognozių bei atliekami SVV plėtros ir jo įtakos šalies ekonominiams procesams tyrimai“³³ Žinoma, taip yra skatinamas SVV efektyvumas.

Kaip paramą SVV plėtojimui buvo vykdytas Lietuvos pramoninkų konfederacijos projektas „Verslumo kompanijos, skatinančios smulkaus ir vidutinio verslo įmonių steigimąsi ir plėtrą Lietuvoje, įgyvendinimas“, kuris buvo finansuojamas iš ES Struktūrinių fondų lėšų.

Taipogi Lietuvos SVV aktyviai dalyvavo tarptautinėse, dvišalėse ir daugiašalėse SVV programose, viena iš jų OECD – Vietinės ekonominės ir užimtumo plėtros programa.

2006 m. Lietuvos pramoninkų konfederacijos posėdyje buvo pradėta kalbėti apie Lietuvos pramonės ir verslo galimybės dalyvauti tarptautinėse paramos vystymuisi ir pagalbos programose. „Iki šiol Lietuva dažniausiai pasirinkdavo lengviausią kelią – finansiniais ištekliais prisidėdavo prie įvairių programų bei misijų parėmimo. Svarbu pažymėti, jog Vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimas atveria naujas galimybes Lietuvos pramonės ir verslo įmonėms dalyvauti, tiek Lietuvos, tiek ES vystomojo bendradarbiavimo projektuose ir programose teikiant savo paslaugas bei pagamintą produkciją.“³⁴ Lietuvos pramoninkų konfederacijos posėdyje buvo kalbama apie ES Vystomojo bendradarbiavimo politiką ir Lietuvos priimtus įsipareigojimus, supažindinama su galimybėmis, kurios atsiveria Lietuvos verslui dalyvaujant ES skelbiamuose tarptautiniuose konkursuose bei Lietuvos dvišalės pagalbos projektuose, taip pat buvo kalbama apie Jungtinių Tautų Vystymo Programos (UNDP) teikiamas galimybes pramonei ir verslui.

Apibendrinant pirmąjį skyrių galima būtų pabrėžti, jog vystomasis bendradarbiavimas kaip politinė idėja atsirado tik dvidešimtojo amžiaus pabaigoje, kurios pagrindinis tikslas buvo atitaisyti Antrojo pasaulio karo sukeltus padarinius ir sumažinti socialinius, ekonominius skirtumus tarp šalių.

2004 m. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, atsirado daugiau galimybių dalyvauti Vystomojo bendradarbiavimo politikoje, kadangi Europos Sąjungos tikslai tapo ir Lietuvos, kaip pilnateisės narės, tikslais, to pasekoje, Lietuva iš šalies - paramos gavėjos tapo šalimi – paramos teikėja ir įgavo svarbių ekonominių įsipareigojimų - iki 2015 m. besivystančių šalių paramai skirti

³³ Stripeikis, O., Žukauskas, P. Smulkaus ir vidutinio verslo aplinka Lietuvos ir ES rinkose. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. - Kaunas, VDU, Nr. 31, 2004. P. 209-227.

³⁴ Lietuvos pramoninkų konfederacija. Konsultacinis posėdis // Vilnius, 2006 01 10, Protokolas Nr.1.

net 0,33 proc. BVP. Daugiau nei dvylika metų yra pastebima Lietuvos BVP kilimo tendencija, nepaisant kai kurių metų BVP žybaus kritimo (1991-1995 m.), didijį įnašą į Lietuvos BVP sudaro mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė. Jei 1991m. smulkaus ir vidutinio verslo subjektai sukūrė tik 16 proc. BVP vertės, tai 1999m. pabaigoje ši dalis išaugo iki 70 proc. 2004 m. SVV įnašas sudarė net 71,3 proc. BVP, vadinasi, MVĮ sukurta vertė irgi dalyvauja vystomojo bendradarbiavimo politikoje.

2. LIETUVA – PARAMOS GAVĖJA

Lietuva vystomojo bendradarbiavimo politikoje dalyvauja nuo 1992 iki 2004 m., tuo metu, Lietuva buvo įtraukta į besivystančių šalių sąrašą ir ilgą laiką gavo ne tik finansinę, bet ir socialinę, kultūrinę paramą iš šalių donorių bei tarptautinių organizacijų.

Viena pagrindinių paramos teikėjų Lietuvai buvo Jungtinių Tautų organizacija (Toliau JTO), kuri gyvuoja daugiau nei 50 metų. Dėka, aktyvaus bendradarbiavimo, Lietuva tapo ne tik demokratine išsivysčiusia šalimi su stipria ekonomika, bet ir šalimi, kuri geba kurti ir prisidėti prie besivystančių šalių plėtros.

Pagrindinis JTO tikslas – padėti visomis įmanomomis priemonėmis: ne tik finansiniais šaltiniais, bet ir žiniomis, JTVP bendradarbiavimo su Lietuvos Vyriausybe programos numatė kartu dirbti svarbiausiose srityse: „demokratinės ir pilietinės visuomenės kūrimo, valstybės valdymo reformų, žmogiškųjų išteklių vystymo atsižvelgiant į rinkos ekonomiką bei skausmingo pereinamojo laikotarpio socialinių procesų įtakos sumažinimo <...> kilimą, demokratinį valstybės valdymą bei aktyvų piliečių dalyvavimą visose srityse, žmonių saugumo užtikrinimą, aplinkosaugos gerinimo, moterų aktyvumo visuomenėje didinimą, trečiojo sektoriaus stiprinimą bei ŽIV/AIDS prevencijos problemų sprendimą.“³⁵

Esminis gautos paramos Lietuvai rezultatas - 2002 m. Lietuva buvo priskirta prie išsivysčiusių valstybių sąrašo, kadangi Lietuvos žmogaus socialinės raidos indeksas viršijo nustatytą Jungtinių tautų 0,8 kriterijų ir užėmė 49 vietą, o 2006 m. Lietuva užėmė net 41 vietą tarp 177 valstybių, turėdama žmogaus socialinės raidos indeksą lygu 0,857 ir buvo priskiriama prie aukšto socialinio lygio valstybių. 2007 m. pateiktame Pasauliniame žmogaus vystymosi pranešime, Lietuva užėmė 43 vietą, nors ŽSRI siekė 0,862 proc. (žr. Priede 2 lentelė)

Taigi šiame skyriuje apžvelgsime Lietuvos socialinę – ekonominę aplinką 1996-2004 m., remdamiesi Tūkstantmečio iškeltais tikslais, pažiūrėsime kokią įtaka padarė Lietuvai gauta parama ir kokio dydžio ji buvo, palyginsime trijų Baltijos šalių gautą paramą. Pagrindinis šio skyriaus tikslas – parodyti evoliucijos proceso schemą, kuri atspindėtų kelią nuo paramos gavimo iki Lietuvos tapsmo paramos – davėja.

2.1. Lietuvos socialinės - ekonominės aplinkos apžvalga 1996 – 2004 m.

Kalbant apie vystomojo bendradarbiavimo politikos užuomazgas Lietuvoje, reiktų paminėti, jog JTVP, teikdama paramą Lietuvai, glaudžiai bendradarbiavo su vietine valdžia, galbūt dėl to, jog taip būtų užtikrintas artimesnis paramos gavimo ryšys su visuomene.

³⁵ Bendradarbiavimo dešimtmetis: Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje. – Vilnius: Sapnų sala, 2002.P.12.

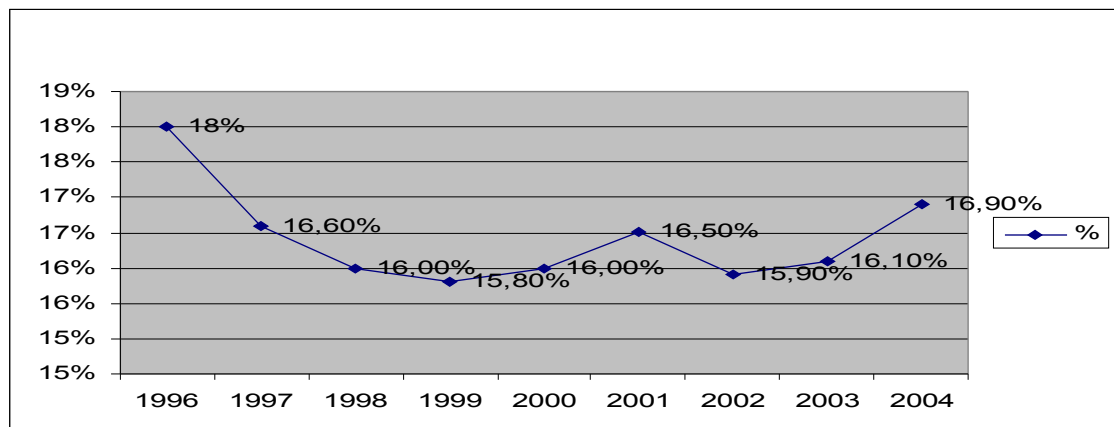
Svarbiausias uždavinys pagal Tūkstantmečio tikslų plėtros nacionalinės analizės bendrąją Lietuvos vertinimo apžvalgą buvo bandymas apžvelgti kaip gi Lietuva įsisavina paramą ir kokia yra socialinių – ekonominių rodiklių dinamika

Taigi pagal iškeltus Tūkstantmečio aštuonis tikslus, apžvelgsime 1996 – 2004 m. Lietuvos socialinius – ekonominius rodiklius ir toliau išsiaiškinsim kokią įtaką padarė Lietuvai gauta parama.

Pirmasis tikslas - Ypač gilaus skurdo panaikinimas. Pagrindiniai rodikliai, kuriais remiamasi analizuojant skurdą, yra skurdo rizikos lygis ir skurdo rizikos gylys. „Skurdo rizikos lygis – tai gyventojų, esančių žemiau skurdo rizikos ribos, dalis. Jų pajamos yra mažesnės negu tam tikru metodu apskaičiuota skurdo rizikos riba. Skurdo rizikos gylys parodo, kiek vidutiniškai skurstančiųjų pajamos yra mažesnės už skurdo rizikos ribą.“³⁶ Tuo tarpu santykinio skurdo riba, apskaičiuojama kaip 50 procentų vidutinių vartojimo išlaidų³⁷

Statistikos departamento duomenimis, santykinio skurdo dinamika yra gana tolygi, 1996 m. ji siekė 18 proc., o 2004 m. sumažėjo 1,1 proc. ir siekė 16,9 proc., to priežastis būtų tolygus vartojimų išlaidų didėjimas.

4 diagrama. Santykinio skurdo dinamika Lietuvoje 1996-2004 m., procentais

Sudaryta remiantis šaltiniu: Lietuvos Statistikos departamentu

Antras tikslas – Užtikrinti visuotinį pradinį ugdymą. Valstybės visuotinio pradinio ugdymo lygio koeficientas atspindi tautos raštingumo, išsilavinimo lygį, kas toliau įtakojo šalies bendrą socialinę – ekonominę padėtį. „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos – pagrindinį išsilavinimą įgijusių ir toliau nesimokančių 18-24 metų jaunuolių – rodiklis Lietuvoje kur kas

³⁶ Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės Gyvenimo lygio ir santykinio skurdo rodikliai. <http://www.stat.gov.lt/pages/view/?id=1333>, 2007m. balandžio 3 d.

³⁷ Ten pat.

mažesnis už Europos Sąjungos vidurkį (15.1 proc.). Lietuvoje 2006 m. tokių jaunuolių dalis siekė 10.3 proc.³⁸

Apžvelgiant 1996 – 2006 m. bendrąją Lietuvos mokinių ir studentų, įgijusių išsilavinimą, skaičius tolygiai augo, duomenys pateikti lentelėje (Nr. 1).

Taigi 1996 m. pagrindinį išsilavinimą įgijo tik 222 tūkst. moksleivių, tuo tarpu 2004 m. šis skaičius sumažėjo iki 158 tūkst., panašiai kito moksleivių, įgijusių vidurinį bei aukštąjį universitetinį išsilavinimą, to priežastis galėtų būti Lietuvos gyventojų skaičiaus sumažėjimas, paaktyvėjusi migracija, mažėjantis gimstamumas.

1 lentelė. Besimokančiųjų skirstymas švietimo lygmenimis

Metai:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ikimokyklinis ugdymas	87137	91287	93645	93444	87959	88533	90434	88297	87282	89067	86793
merginos	41723	43746	45050	44662	42162	42118	43341	41985	41653	42702	41735
vaikiniai	45414	47541	48595	48782	45797	46415	47093	46312	45629	46365	45058
Pradinis mokymas	22272	22227	21966	21818	211650	19746	18354	17021	158115	15042	143841
	4	8	1	1		3	2	6		2	
merginos	10731	10773	10642	10622	10274						
	5	8	2	0	7	95875	89084	82653	76835	72813	69512
vaikiniai	115409	114540	113239	111961	10890	10158	94458	87563	81280	77609	74329
					3	8					

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Stebint tarptautinę areną, „daugiau nei 113 pasaulio vaikų nelanko mokyklos, tačiau remiantis Indijos pavyzdžiu visų mokyklą lankančių vaikų skaičius iki 2005 m. pasiekė maždaug iki 95 proc.“³⁹

Trečias – Skatinti lyčių lygybę. Stebint lyčių lygybės problematiką Lietuvoje, galima būtų padaryti tokias išvadas, jog pastaraisiais metais moters pozicija stiprėja, kadangi plačiau kalbama apie lyčių lygybę darbe, moksluose, versle, valstybės valdyme. Nors moterų mėnesinis darbo užmokestis palyginus su vyrų nuo 1995 – 2001 m. išaugo 13 proc. (nuo 72,1 proc. 1995 m. iki 81,4 proc. 2001 m.), tačiau vidurkis vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio skirtumas siekė net 22 proc. (2004 m. moterų 1031,4 Lt, o vyrų 1267,1 Lt.).

2 lentelė. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (Lt) pagal lytį (ketvirčiais)

³⁸ Kaip sekasi įgyvendinti valstybinę švietimo strategiją? Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. <http://www.pmmc.lt/Skelbimai/CedefopTO-2007-lt.doc>, 2007 m. lapkričio 5 d.

³⁹ United Nations Development Programme – Lithuania. JTVP Lietuvoje. <http://www.undp.lt/lt/>, žiūrėta 2007 m. gegužės 6d.

i	Meta	Moterys	Vyrai
	2000	929,7	1143,3
	2001	945,1	1150
	2002	985,8	1209,2
	2003	1016,4	1245,4
	2004	1031,4	1267,1

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Pastebima, jog palankesnė situacija lyčių lygybės klausimu aptinkama Lietuvos versle, kur moterų, vadovaujančių naujai įsteigtoms įmonėms dalis padidėjo „nuo 28,8 proc. 1997 m. iki 40 proc. 2001 m. Taipogi Lietuvos Respublikos Seime – lyginant 1992 ir 2004 metų rodiklius, moterų dalis Seime patrigubėjo. Dar geresnė situacija pagal į Europos Parlamentą išrinktus narius – iš trylikos 2004 metais į Europos Parlamentą Lietuvos deleguotų narių net 5 buvo moterys, o tai sudaro 38,5% narių.“⁴⁰

Ketvirtas tikslas – Mažinti vaikų mirtingumą. Pasaulyje „daugiau kaip pusė mirčių nuo kvėpavimo takų infekcijų ir 80-90% mirčių nuo viduriavimo, maliarijos ir tymų tenka vaikams iki 5 metų. Visa tai nulemia užburtas ratas – neturtas ir bloga sveikata: neturtas blogina sveikatą, o bloga sveikata gimdo neturtą. Šio pasaulio vargšams yra 5 kartus didesnė tikimybė mirti iki 5 metų negu pasiturintiems. Nepakankama mityba nulemia daugiau negu trečdalį visų vaikų mirčių.“⁴¹ Statistikos departamento duomenis, Lietuvoje šis tikslas buvo įgyvendintas teigiama linkme, kadangi vaikų mirtingumas sumažėjo žymiai, jei 1996 m. šis skaičius siekė 395 kūdikius – tai 2004 m. šis skaičius sumažėjo iki 240, tuo tarpu „2005 m. mirė 209 kūdikių (vaikai iki 1 metų amžiaus), tai 31 mažiau negu 2004 m. Nors kūdikių mirtingumo rodiklis (1000-iai gimusiųjų tenka mirusių kūdikių) sumažėjo nuo 7,9 2004 m. iki 6,9 2005 m., tačiau jis išlieka gerokai didesnis negu daugelyje Europos Sąjungos valstybių narių (ES valstybių narių vidurkis – 4,5). 2005 m. kūdikių mirtingumo rodikliai mieste (6,9) ir kaime (6,8) mažai skyrėsi. Per pastaruosius penkerius metus 1–14 metų amžiaus vaikų mirtingumas sumažėjo ketvirtadaliu.“⁴²(žr. Priede 1 diagrama)

Penktas tikslas – Stiprinti gimdyvių sveikatą, pastaraisiais dešimtmečiais kūdikių ir vaikų mirtingumas labai sumažėjo. „Bet yra viena esminė išimtis - tai vaisiaus ir neišnešiotų naujagimių

⁴⁰ Tūkstantmečio plėtros tikslų nacionalinė analizė, Bendra Lietuvos vertinimo apžvalga. – Vilnius: Jungtinės Tautos, 2002.P.26-27.

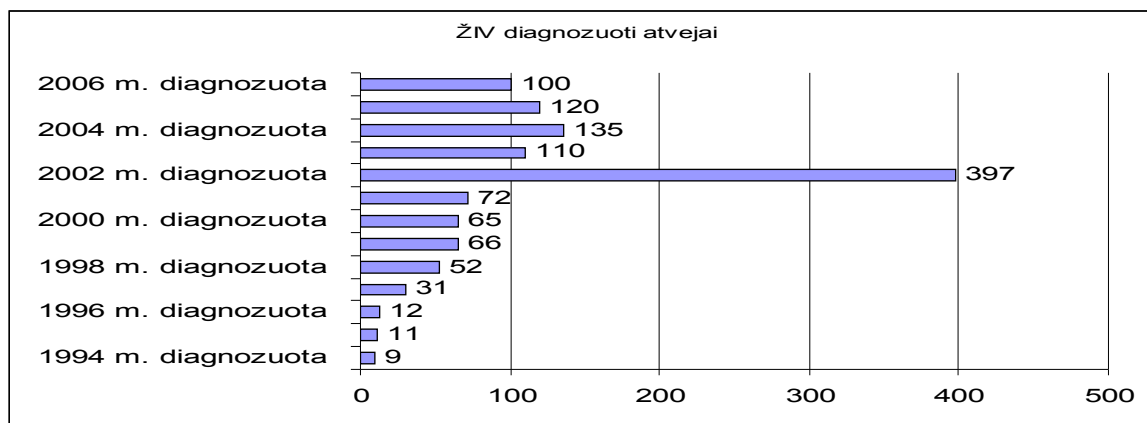
⁴¹Kaltenis P. Pasaulio vaikų gydytojų . <http://ic.lms.lt/ml/174/forumas.htm>, 2007 m. spalio 2 d.

⁴² Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Gyventojų mirtingumas sparčiai diėja. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1710>, 2007 m. spalio 6 d.

mirtingumas. Besivystančiose šalyse šeštadalis kūdikių gimsta mažo svorio.⁴³ Tai daugiausia priklauso nuo motinos ir ši problema niekaip nebus įveikta, jei nebus pagerinta moters sveikatos priežiūra. Lietuvoje, šis tikslas palaipsniui siekiamas teigiama linkme ir kalbant apie gimdyvių sveikatą bei kūdikių mirtingumą, jei 1992 m. gimdyvių mirties atvejai buvo 44, tai 2001 m. jis siekė – 9,1 gimdyvių mirtingumas 100 tūkst. gyvų gimusių (žr. Priede 2 diagrama) „Iki šiol Lietuvoje nėra mokslinės nėščiųjų ir gimdyvių mirtingumo priežasčių analizės, nėra bendros mirties priežasčių klasifikacijos, nenagrinėjami ir itin sunkūs atvejai (vadinamieji “near-miss”), kurie nesibaigė mirtimi, bet paliko negrįžtamų padarinių moters sveikatai.“⁴⁴

Šeštas tikslas – Kovoti su ŽIV/AIDS. Stebint ŽIV diagnozuotų atvejų statistika nuo 1994, matomai šie skaičiai auga, nors Lietuvos rodikliai yra vieni žemiausių Europoje, vistiek esama situacija reikalauja daugiau pastangų, paramos šiai sferai: „jei 1994 m. buvo diagnozuota 9 ŽIV užsikrėtimo atvejai, tai 2004 m. šis skaičius siekė net 120, 2006 m. 100 ŽIV užregistruotų atvejų.“⁴⁵

5 diagrama. ŽIV diagnozuoti atvejai 1994-2006 m.

Šaltinis: Lietuvos AIDS centras

Vaikų mirtingumas, gimdyvių sveikata bei ŽIV užsikrėtusiųjų skaičius – visa tai yra susiję, kas įtakoja skaudžia pasaulinę statistiką: „Daugiau kaip milijonas vaikų pasaulyje yra apsikrėtę ŽIV, o daugiau kaip du milijonai jau mirė. Prie to reikia pridėti ir tūkstančių tūkstančius vaikų, kurie liko našlaičiai. Todėl reikia anksti pradėti švietimą, kad jis būtų efektyvus, kai žmogus tampa lytiškai aktyvus.“⁴⁶

⁴³ Kauno medicinos universitetas. Mokslinė programa. Motinos ir vaiko sveikata. http://www.kmu.lt/senas/KMU/Mokslo_centras/13.htm, 2007 m. lapkričio 12 d..

⁴⁴ Ten pat.

⁴⁵ Lietuvos AIDS centras. ŽIV statistika. <http://www.aids.lt/stats.lt.php?gr=1>, 2007m. rugėjo 2 d.

⁴⁶ Kaltenis P. Pasaulio vaikų gydytojų. <http://ic.lms.lt/ml/174/forumas.htm>, 2007 m. spalio 2 d.

Septintas tikslas – Užtikrinti nuoseklią aplinkos apsaugą, kas aprėpia gamtovaizdžio kokybę bei biologinę įvairovę ir oro bei vandens taršą. „Lietuvoje galioja apie 36 aplinkos apsaugą ir gamtos išteklius reglamentuojantys įstatymai, o per paskutinius 12 m. Lietuvoje saugoma teritorija padidėjo nuo 4,7 proc. iki 11,9 proc.“⁴⁷. Kas byloja, jog šis tikslo taipogi yra siekiama ir esama situacija reguliuojama, tačiau Lietuvoje nemažai yra vietinių ekologinių problemų, tarkim didžiuosiuose miestuose ir pramonės centruose sukonzentruoti ne tik intensyviausi transporto srautai, bet ir stambūs energetikos ir pramonės objektai, to pasekoje, didėja emisija iš mobiliųjų šaltinių, „ji sudaro 65 proc. bendro teršalų kiekio.“⁴⁸ (žr. Priede 3 lentelė)

Kalbant apie tarptautinę areną: „Lietuva tarp pasaulio valstybių išsiskiria labai mažu anglies dioksido emisijų kiekiu. Tai rodo labai mažą šalies įtaką globaliniam klimato atšilimo procesui. Panašiai ir su kitais teršalais. pvz., sieros oksidų ir azoto oksidų išmetimai į atmosferą Lietuvoje 1 gyventojui sudarė atitinkamai 25 ir 15 kg, o, pvz., Anglijoje - 84 ir 32 kilogramus.“⁴⁹

Paskutinis - aštuntas tikslas – Suburti pasaulio visuomenę tolimesnei žmonijos raidai užtikrinti. Dauguma besivystančių šalių daugiau išleidžia skolų priežiūrai negu socialinei apsaugai, taigi išsivysčiusios šalys bando sumažinti šiuos skirtumus, priimdamos tam tikrus išsipareigojimus, Lietuva – per visus šiuos metus, įgavusi patirties bei paramos pasiruošė tapti ir šalimi – donore.

Taigi apibendrinus Lietuvos socialinės - ekonominės aplinkos apžvalgą 1996 – 2004 m., galima būtų padaryti tokias išvadas, jog Lietuvos situacija per pastarąjį dešimtmetį labai pagerino žmogaus socialinės raidos rodiklius daugelyje sferų: ilgėjanti žmogaus gyvenimo trukmė, mažėjantis naujagimių mirtingumas, augantys išsilavinimo rodikliai, vis didesnę reikšmę įgyjanti socialinė apsauga - nuteikia optimistiškai, tačiau kasdien keičiantis demografiniams, ekonominiams, politiniams bei socialiniams rodikliais, kartu keičiasi ir nūdienos situacija.

2.2. Lietuvos gauta parama Baltijos šalių kontekste

Pasirinkome Baltijos šalių palyginimą, kadangi šios šalys ir dydžiu ir bendra socialine, ekonomine bei politine aplinka yra panašios, be to, šios šalys taip pat buvo šalimis – paramos gavėjomis nuo 1991 m., bei kartu tapo ES narėmis. Taigi žvelgiant į lentelę (Nr.3) matome, jog pirmaisiais metais Lietuva gavo tik apie 4 mln. JAV dolerių ir tai tesudarė 0,038 % nuo Lietuvos BVP, parama Latvijai buvo panaši ir sudarė 3,4 mln. JAV dolerių, tačiau Estija gavo net 15,4 mln.

⁴⁷ Tūkstantmečio plėtros tikslų nacionalinė analizė, Bendra Lietuvos vertinimo apžvalga. – Vilnius: Jungtinės Tautos, 2002.P.41.

⁴⁸ Burneikis J., Šreimikienė D. Galimas klimato pašiltėjimas. Ką jis mums žada?// Mokslas ir gyvenimas. - Vilnius: 1998 Nr. 4.

⁴⁹ Ten pat.

JAV dolerių, kas sudarė net 0,321% nuo Estijos BVP, tačiau Lietuvos kasmet gaunama parama didėjo ir bendroje sumoje viršijo Latvijos bei Estijos gautą paramą, kas sudarė beveik 1855 ml. JAV dolerių, tuo tarpu Latvija – 1134 mln. JAV dolerių, Estija – 970 mln. JAV dolerių.

Kaip minėjome prieš tai esančiame poskyriuje, lyginant su kitų ES šalių gauta parama, Lietuva, Estija, ir Latvija 1991 -2004 m. laikotarpiu gavo didesnę paramą nei kitos šalys, galima būtų teigti, jog tam turėjo įtakos prastesnė Baltijos šalių socialinė, ekonominė bei politinė aplinka.

3 lentelė. Lietuvos, Latvijos, Estijos gauta parama mln. USD 1991-2004 m.

	Metai	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Lietuva	mln. USD	3,96	93,85	62,2	71,43	179,13	90,72	103,7	133,53	134	99,05	130,24	132,21	371	249,7
	% nuo BVP	0,038	1,096	0,835	1,024	2,391	1,137	1,075	1,232	1,266	0,879	1,089	0,947	2,05	1,143
Latvija	mln. USD	3,42	80,31	33,31	52,52	63,35	72,19	81,2	97,89	99,58	90,95	106,15	77,43	114	162
	% nuo BVP	0,051	1,655	0,743	1,035	1,205	1,283	1,312	1,467	1,39	1,158	1,268	0,826	1,02	1,205
Estija	mln. USD	15,37	104,4	42,31	43,81	58,05	59,37	65,91	90,99	83,62	63,83	68,5	54,41	84,3	135,5
	% nuo BVP	0,321	2,65	1,105	1,118	0,339	1,277	1,374	1,665	1,531	1,212	1,203	0,81	0,97	1,287

Sudaryta remiantis šaltiniu: <http://stats.oecd.org/>

Toliau nagrinėsime, kokia įtaką suteikta parama padarė Baltijos šalims, pirmiausiai tai atsispindi žvelgiant į žmogaus socialinės raidos indekso pokytį.

Lentelės (Nr.4) duomenimis matyti, jog Lietuvos padėtis tarptautinėje arenoje nuolat kyla, per vienerius metus Lietuva pakilo per 4 vietas – nuo 45 iki 41 ir ŽSRI kito nuo 0,824 iki 0,842, tuo tarpu Estija pakilo per 5 vietas - nuo 41 iki 36 ir o jos ŽSRI išaugo nuo 0,833 iki 0,853, Latvija išliko toje pačioje pozicijoje ir užėmė 50 vietą, nors jos ŽSRI išaugo nuo 0,811 iki 0,823, taigi galima daryti išvadą, jog visos trys Baltijos šalys vystėsi panašia teigiama kryptimi.

4 lentelė. Lietuvos, Latvijos, Estijos žmogaus socialinės raidos indeksas ir vieta 1999-2004 m.

	1999 (ŽSRI /užimama vieta)	2000	2001	2002	2003	2004
Lietuva	0.761 (62)	0.789 (52)	0.803 (47)	0.808 (49)	0.824 (45)	0.842 (41)
Latvij	0.744	0.771	0.791	0.800 (53)	0.811	0.823 (50)

a	(74)	(63)	(50)		(50)	
Estija	0.773	0.801	0.812	0.826 (42)	0.833	0.853 (36)
	(54)	(46)	(44)		(41)	

Šaltinis: www.undp.lt

Pastebėtina ir tai, jog "atsižvelgiant į praėjusių metų (2004m.) Lietuvos BVP augimo rodiklius, kurie buvo geriausi tarp trijų Baltijos valstybių, galima tikėtis, kad šalis dar pasistūmės į priekį <....> bet visos trys Baltijos šalys dar turi erdvės raštingumo, gyvenimo trukmės ir BVP rodiklių kilimui."⁵⁰

2.3. Gautos paramos įtaka Lietuvos ekonomikos augimui

Kalbant apie gautos paramos įtaką Lietuvos ekonomikos augimui bei SVV plėtrai, pirmiausiai, reiktų pradėti nuo pasaulinės paramos plėtrai aptarimo, kurios dėka matome, kokios investicijos ir kokioms prioritetinėms šalims bei sritims yra jos skiriamos.

Nuo 1961 metų duomenis apie oficialią paramą plėtrai (toliau OPP) renka Ekonominio bendradarbiavimo ir paramos organizacija (toliau EBPO). Šiuo metu EBPO priklauso 30 valstybių: Airija, Australija, Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Didžioji Britanija, Graikija, Islandija, Ispanija, Italija, Japonija, JAV, Kanada, Lenkija, Liuksemburgas, Meksika, Naujoji Zelandija, Nyderlandai, Norvegija, P. Korėja, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Turkija, Vengrija ir Vokietija. „EBPO vis labiau savo veiklą nukreipia ne tik į valstybes – nares, bet taip pat siūlo savo sukauptą analitinę ekspertizę besivystančioms ar kitoms bendradarbiavimu su EBPO suinteresuotoms valstybėms. Šiuo metu EBPO palaiko ryšius su daugiau nei 70 valstybių, siekiančių glaudesnio bendradarbiavimo su EBPO ar narystės šioje organizacijoje. Viena iš tokių valstybių yra Lietuva.“⁵¹

Taigi, remiantis EBPO statistikos duomenis, matome kokią paramą gavo Lietuva nuo 1991 m. iki 2004 m. ir kokia dalį nuo BVP tai sudarė. Kaip matome pirmaisiais metais, Lietuvai siekė tik 4 mln. USD, kas sudarė 0,038 proc. nuo BVP., kasmet gaunama parama didėjo, vidutiniškai sudarančią 1,158 % nuo BVP. 2004 m. gauta parama Lietuvai siekė net 250 mln. USD., kas padarė neabejotinai teigiamą įtaką šalies ekonominiams, socialiniams rodikliams.

⁵⁰Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Lietuva - išsivysčiusi šalis donorė. <http://www.labdara-parama.lt/filontrop.php?id=34>, 2007 m. rugpjūčio 8 d.

⁵¹ Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=B72FDD254EEB11DBB866746164617373&inlanguage=lt>, 2007 m. gegužės 2 d.

5 lentelė. OPP Lietuvai mln. USD 1991-2004 m.

Metai:	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
mln. USD	3,96	93,85	62,2	71,43	179,1	90,72	103,7	133,53	133,99	99,05	130,2	132,21	370,88	249,66
% nuo BVP	0,038	1,096	0,835	1,024	2,391	1,137	1,075	1,232	1,266	0,879	1,089	0,947	2,053	1,143

Sudaryta remiantis šaltiniu: <http://stats.oecd.org/>

Lyginant su kitų ES šalių gauta parama, Lietuva, Estija, Lenkija ir Latvija 1991 - 2004 m. laikotarpiu gavo didesnę paramą nei kitos šalys. Mažiausią paramą gavo Slovėnija - 0,283% nuo BVP. Galima teigti, jog tam turėjo įtakos prastesnė situacija ekonomikos, socialinėje ir politikos srityse, kas įtakojo sunkesni kelią link išsivysčiusių šalių statuso. OPP 1990 – 2004 m. vidurkis skirtas naujosios ES šalims pateiktas priede (6 lentelė).

Kiek ir kokia įtaką tam padarė paramos gavimas Lietuvos valstybės ekonomikos augimui, kiek tai įtakojo SVV plėtra Lietuvoje? Ekonomikos augimas gali būti traktuojamas kaip naujų prekybos centrų, kuriuose nuolat pilna pirkėjų, darbininkų pilnos miesto gatvės, augančios statybos, daugiau naujų automobilių gatvėse ir pan., tačiau realus šalies „ekonominis augimas (economic growth) - tai pagamintų produktų ir suteiktų paslaugų apimtys padidėjimas per tam tikrą laikotarpį; ilgalaikis valstybės gamybinio potencialo plėtojimas, kurį apibūdina realiojo BVP (BNP) augimas“⁵²

„Prekių ir paslaugų gamyba yra susijusi su gamybos veiksniais – darbu ir kapitalu bei technologija. Gamybos kiekį lemia (Y), kai yra tobulinama technologija (A) bei funkcija (F) ,kuri priklauso nuo darbo (N) ir kapitalo (K). $Y = AF(K,N)$ “⁵³ Šios formulės dėka, galima būtų apskaičiuoti ekonominį šalies augimą, tačiau norėdami pabrėžti gautos paramos įtaką Lietuvos ekonomikos augimui bei SVV vietą tame, renkamės ekonominio modelio konstravimą, kuris padės atsakyti į klausimą, ar gauta parama padarė įtaką šalies ekonomikos augimui?

Ekonominis modelis susideda iš kelių žingsnių, kurie padeda iškelti problemą bei ją detalizuoti. „Pirmasis žingsnis – ekonominės problemos formulavimas, antrasis – hipotezių apie veiksmų tarpusavio sąveiką išskėlimas bei trečiasis – duomenų rinkimas.“⁵⁴

Atsižvelgiant į šiuos tris žingsnius, sudarome ekonominį modelį – gautos paramos įtaka Lietuvos ekonomikos augimui. Taigi šalys – paramos teikėjos nuo 1992 m. iki 2004 m. Lietuvai – paramos gavėjai, teikė paramą plėtrai, per šiuos metus buvo suteikta vidutiniškai net 132, 469 mln. USA dol. kasmet, taipogi lygiagrečiai piniginimas išmokėjimams, buvo teikiama ir nematerialinė

⁵² Matusevičius K. Ekonomikos žodynas, <http://www.matusevicius.lt/knygos-lietuviu-kalba/EKONOMIKA/Ekonomikos%20Zodynas/>, 2007 m. lapkričio 15 d.

⁵³ Kuodis R. Makroekonomika. <http://neris.mii.lt/~ekonomika/>, 2007 m. lapkričio 18 d.

⁵⁴ Karpuškienė V. Ekonometrija. <http://karpuskiene.puslapiai.lt/>, 2007 m. spalio 2 d.

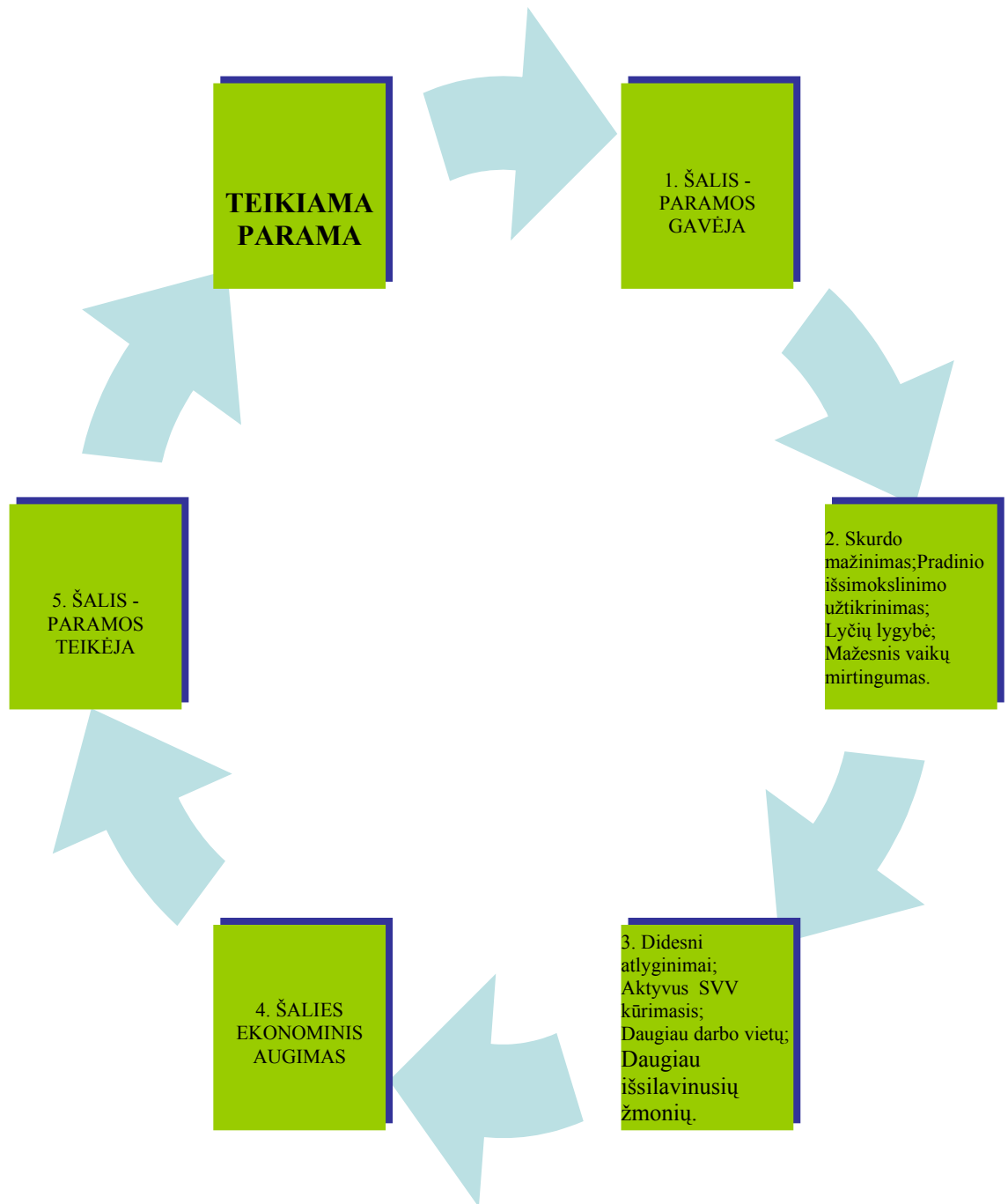
pagalba. Anksčiau išnagrinėtame skyriuje, buvo analizuojama 1996 - 2004 m. ekonominė - socialinė šalies padėtis, atsižvelgiant į iškeltus aštuonis Tūkstantmečio tikslus, surinkti duomenys parodė, jog situacija, skurdo mažinimo, pradinio išsimokslinimo, lyčių lygybės, kūdikių bei gimdyvių mirtingumo, aplinkosaugos, darnios plėtros srityse, žymiai pagerėjo, to pasekoje, gerėjo bendra Lietuvos ekonominė – socialinė būklė, augo atlyginimai, sparčiau ėmė kurtis SVV, kas įtakojo nedarbo sumažinimą, didesnę paslaugų konkurencingumą, geresnę kokybę. Anot prof. habil. dr. O.Rakauskienės: „Užimtumo didinimas ir nedarbo mažinimas, darbo užmokesčio ir gyventojų pajamų augimas, yra vienas iš svarbiausių ekonomikos augimą lemiančių veiksnių.“⁵⁵

Taigi galima daryti išvadą, jog šie veiksniai įtakojo BVP spartų augimą bei bendrą Lietuvos ekonomikos augimą. Gauta parama paspartino Lietuvos socialinės – ekonominės aplinkos gerėjimą, pasikeitusi situacija buvo palanki narystei ES, o kartu ir naujai rolei – šaliai – paramos teikėjai. Taigi toks algoritmas nuo šalies – paramos gavėjos iki šalies – paramos teikėjos yra būdingas kone kiekvienai besivystančiai šaliai, kuri palaipsniui tampa išsivysčiusia šalimi. (žr. 29 psl.)

Apibendrinus šį skyrių galima pabrėžti, jog Lietuva vystomojo bendradarbiavimo politikoje dalyvauja nuo Nepriklausomybės laikų. Nuo 1992 iki 2004 m. Lietuva buvo įtraukta į besivystančių šalių sąrašą ir ilgą laiką gavo ne tik finansinę, bet ir socialinę, kultūrinę paramą iš šalių donorių bei tarptautinių organizacijų. Apžvelgus Lietuvos 1996 – 2004 m socialinius – ekonominius rodiklius pagal iškeltus Tūkstantmečio aštuonis tikslus, nustatyta, jog gauta parama Lietuvai padarė neabejotinai teigiamą įtaką: santykinis skurdo lygis pamažėjo, augo moksleivių, įgijusių vidurinę bei aukštąjį universitetinį išsilavinimą skaičius, moters pozicija stiprėja, plačiau kalbama apie lygių lygybę darbe, moksluose, versle, valstybės valdyje, vaikų bei gimdyvių mirtingumas sumažėjo žymiai, kontroliuojama nuosekli aplinkos apsauga. Tai Lietuva – per visus šiuos metus, įgavusi patirties bei paramos pasiruošė tapti ir šalimi – paramos teikėja.

⁵⁵ Rakauskienė O.G. Valstybės ekonominė politika. – Vilnius: MRU, 2006. P.772.

Ekonominis modelis - gautos paramos įtaka šalies ekonominiam augimui

3. LIETUVA – PARAMOS TEIKĖJA

Lietuva daugiau nei šešiolika metų dalyvauja vystomojo bendradarbiavimo politikoje, nuo 1991 m. iki 2004m. - kaip šalis paramos – gavėja, o nuo 2004 m. po įstojimo į Europos Sąjungą kaip šalis – donorė. Stodami į ES prisiėmėm išsipareigojimus dalyvauti paramos plėtos pagalboje, kuriai Sąjunga per metus skiria apie 29 mlrd. eurų. Iš įmokų, kurias Lietuva mokės ES, 4 proc. bus skiriami plėtos pagalbai. Taigi Lietuva kasmet išsipareigojimą skirti tam tikrą Bendro vidaus produkto dalį paramai besivystančioms šalims, kuri iki 2010 m. turėtų siekti 0,17 % BVP, o 2015 net iki 0,33% BVP. „Iki šiol Lietuva šiam tikslui per metus skirdavo apie 12 mln. litų, tačiau ne grynais pinigais, o kita pagalba - mokymais, ekspertizėmis, patyrimo perdavimu.“⁵⁶

Tapusi ES nare, Lietuva taipogi prisiėmė Lietuvos – paramos teikėjos statusą, kurio svarba yra neabejotinai reikšminga, kadangi vystomojo bendradarbiavimo politika - tai neatsiejama išsivysčiusių valstybių užsienio politikos dalis, jau minėjome, jog nuo 2002 m. Lietuva buvo priskirta prie išsivysčiusių valstybių sąrašo, kadangi Lietuvos žmogaus socialinės raidos indeksas viršijo nustatytą Jungtinių tautų 0,8 kriterijų ir užėmė 49 vietą, o 2006 m. Lietuva užėmė net 41 vietą tarp 177 valstybių.

Lietuvai ruošiantis tapti šalimi - paramos teikėja, 2004 m. birželio 7 d. buvo pasirašytas ir pradėtas įgyvendinti projektas "Lietuvos nacionalinių gebėjimų teikti paramą plėtrai stiprinimas". Projektas pasirašytas tarp Užsienio reikalų ministerijos (toliau URM) ir Jungtinių Tautų vystymo programos. Pagrindinis projekto tikslas – “stiprinti Lietuvos administracinius gebėjimus koordinuoti bei vykdyti plėtos ir pagalbos politiką ir supažindinti visuomenę (valstybinės institucijas, privatų sektorių, nevyriausybinės organizacijas, žurnalistus, akademinę visuomenę) su šios politikos tikslais bei poreikiais.”⁵⁷

Šiame skyriuje bandysime išsiaiškinti, kokia yra dabartinė Lietuvos socialinė – ekonominė aplinka jau tapus ES nare, taipogi reiktų išsiaiškinti, kokia gi yra Lietuvos paramos teikimo geografinė aprėptais, kokios prioritetinės sritys, kas koordinuoja Lietuvoje šia politiką ir kaip vyksta finansavimo įgyvendinimas, kokie išsipareigojimai, principai taikomi Lietuvoje. Išsiaiškinsime, kiek visuomenė dalyvauja vystomojo bendradarbiavimo politikoje ir kiek ji informuota apie ją.

3.1. Dabartinė Lietuvos socialinė - ekonominė situacija

⁵⁶Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Lietuva - išsivysčiusi šalis donorė. <http://www.labdara-parama.lt/filontrop.php?id=34>, 2007 m. rugpjūčio 8 d

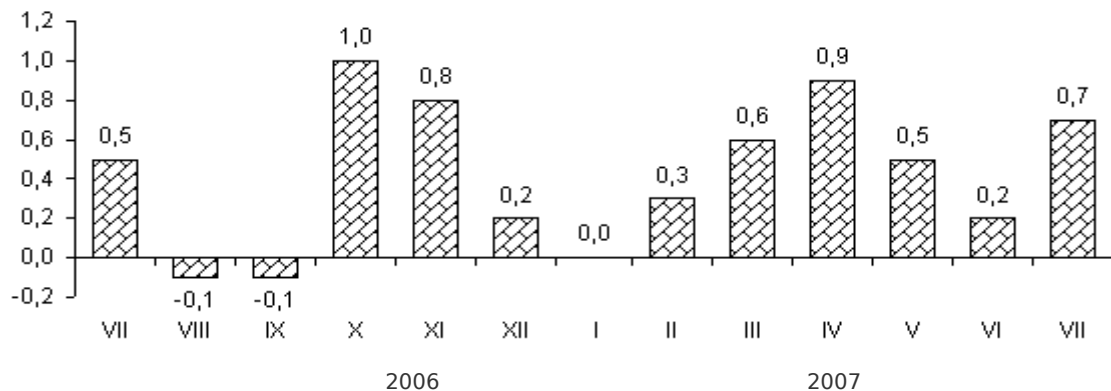
⁵⁷ United Nations Development Programme – Lithuania. Lietuva – šalis paramos teikėja. <http://www.undp.lt/lt/?id=249>, 2007 m. rugpjūčio 8 d.

Po įstojimo į Europos Sąjungą bei perėjimas nuo besivystančios šalies į išsivysčiusią, įtakojo Lietuvos socialinę, ekonominę bei politinę aplinką.

Pirmieji metai ES praėjo be didesnių pakitimų, nebent tai, jog „maisto produktai prekybos centruose atitinkamai pabrango nuo 2 iki 10 procentų: padidėjo pieno produktų kainos, brango ryžiai, duona bei kiti kepiniai, pakilo kai kurių vaisių, ypač - bananų, taip pat daržovių, nealkoholinių gėrimų kainos. Kita vertus, atpigę alkoholiniai gėrimai, kava, šaldyta žuvis. Maisto produktų brangimą, bent jau iš dalies, kompensavo atlyginimų, pensijų bei socialinių išmokų padidinimas.“⁵⁸

Tu tarpu pastarosiomis dienomis augančios maisto kainos bei didėjanti infliacija kelia nerimą. „2007 m. liepos mėn., palyginti su birželio mėn., bendrąjį vartotojų kainų padidėjimą daugiausia lėmė maisto produktų ir nealkoholinių gėrimų, taip pat būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro grupės prekių ir paslaugų pabrangimas po 1,1 procento, poilsio ir kultūros grupės prekių ir paslaugų – 1,5, transporto prekių ir paslaugų – 0,9 procento. Šių grupių prekių ir paslaugų kainų didėjimą iš dalies kompensavo 3,0 procento atpigę drabužiai ir avalynė, 0,6 procento – ryšių grupės prekės ir paslaugos.“⁵⁹

6 diagrama. Mėnesiniai vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiai 2006-2007m. palyginti su ankstesnių mėnesių.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Prognozuojama, jog ateityje kainų lygis tik augs, tačiau tolygiai turėtų didėti ir pajamų lygis. „Pajamų lygis turėtų artėti prie ES vidurkio, o drauge ir kainų lygis turėtų artėti prie ES

⁵⁸ Gelumauskas E. Visuomenė. Pirmieji Lietuvos metai ES.

<http://www.skrynia.lt/modules.php?name=News&file=article&sid=1109>, 2007 m. spalio 4 d.

⁵⁹ Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Vartojamų prekių ir paslaugų indeksai.

<http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=2059>, 2007 m. rugsėjo 3 d.

vidurkio. Tai yra normalūs ekonomikos procesai. Šiuo atveju svarbiausia, kad atlyginimai augtų sparčiau už kainas⁶⁰

Po įstojimo į ES buvo skirta finansinė smulkiajam ir vidutiniam verslui, kaimo vietovių ekonominei plėtrai, turizmui, atskirų šalies regionų ekonomikos plėtrai, kelių bei elektros tinklų infrastruktūrai. Tiesa, nepaisant teikiamos paramos Lietuvai, dauguma šalies gyventojų emigravo į ES. Statistikos departamento duomenimis, nemažai darbingo amžiaus gyventojų jau pirmais mėnesiais įstojimo mėnesiais išvyko iš Lietuvos. Statistikos departamentas pateikia, esą 2004 m. iš Lietuvos emigravo tik 15 165 gyventojai. Tačiau vien tik Didžiojoje Britanijoje po įstojimo į ES (nuo 2004 m. gegužės iki gruodžio mėn.) oficialaus darbo leidimo paprašė 20 095 lietuviai. 2003 - 2006 m. oficialiai išvykusių asmenų skaičius siekė net 54,4 proc. visų gyventojų, o neoficiali migracija – net 76,7 proc. To priežastis – geresnio gyvenimo ieškojimas.

6 lentelė. Lietuvos oficiali ir neoficiali emigracija 2003-2006 m.

Metai:	Asmenys, deklaravę išvykimą (oficiali emigracija)					Asmenys, nedeklaravę išvykimo (neoficiali emigracija)				
	2003-2006	2003	2004	2005	2006	2003-2006	2003	2004	2005	2006
Iš viso	54,4	11	15,2	15,6	12,6	76,7	11,7	17,3	32,5	15,2

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Tačiau praėjus porai metų po įstojimo į ES pastebima, jog bendra „Lietuvos ekonominė gerovė didėja ir vis labiau priklauso nuo to, ką Lietuvos verslas gali pasiūlyti Europos vartotojams. Jau keleri metai auga Lietuvos eksportas į Europos Sąjungą ir tai yra pagrindinė tiesioginė gerovės augimo Lietuvoje priežastis. Prekybos su Europos Sąjunga išaugimas svarbus ir dėl to, kad Lietuvos vartotojai įgauna vis daugiau pasirinkimo.“⁶¹

2006 m., palyginti su 2005 m., eksportas ir importas padidėjo atitinkamai 18,4 ir 23 procentais. „Didžiausią įtaką eksporto augimui turėjo antžeminio transporto priemonių (61,1%), plastikų ir jų dirbinių (75,5%), baldų (19,9%) eksporto padidėjimas. Importo augimą lėmė antžeminio transporto priemonių (46,2%), žalios naftos ir dujų (9,5%), elektros mašinų ir įrenginių, televizijos vaizdo ir garso įrašymo ir atkūrimo aparatų bei jų dalių (23,3%) importo padidėjimas.“⁶²

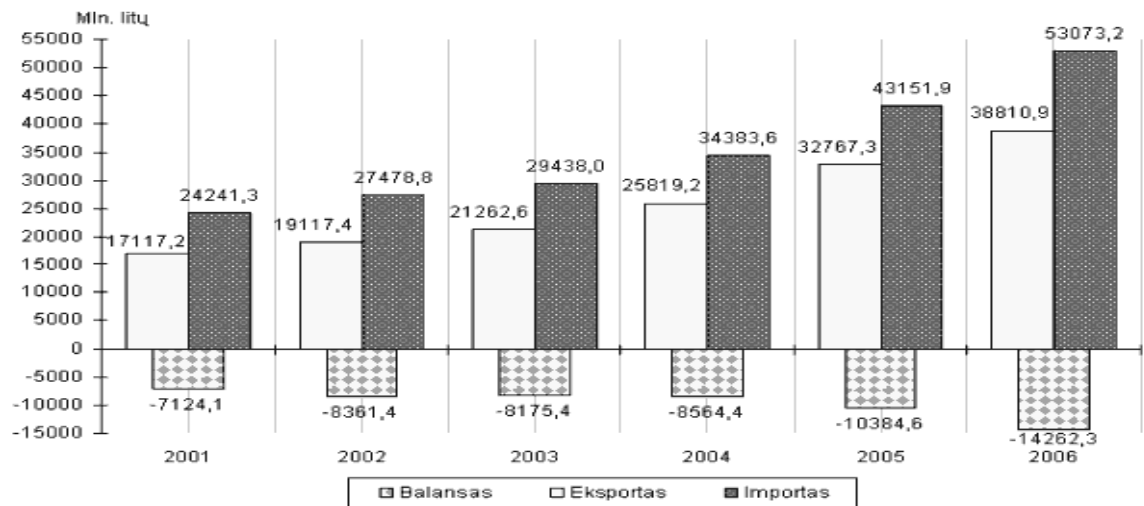
⁶⁰ Vilpišauskas R. Kitąmet kainos Lietuvoje augs taip pat sparčiai. – Vilnius: Žinių radijas, 2007 m. rugsėjo 25 d.

⁶¹ Šimašius R. Europos dvimetis.

http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/spaudai/straipsniai_ir_komentarai/europos_dvimetis/3353, 2007 m. rugsėjo 5 d.

⁶² Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Lietuvos užsienio prekyba pirmąjį 2006 m. pusmetį. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1479&PHPSESSID=b9736c2256b61240d47a20f9b5fc39f1>, 2007 m. gegužės 5 d.

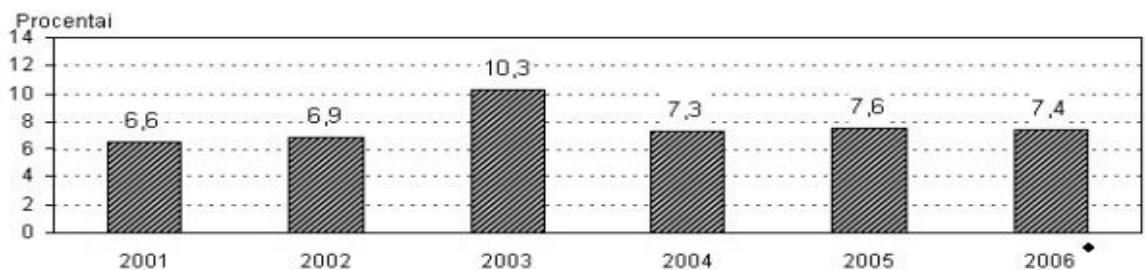
7 diagrama. Lietuvos eksportas ir importas 2001–2006 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Pabrėžtina, jog po įstojimo BVP nesustojo augti, remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2006 m. BVP, apskaičiuotas gamybos metodu, siekė 81554 milijonus litų to meto kainomis ir, palyginti su 2005 m., padidėjo 7,4 %. „Palyginti šių metų antrą ketvirtį su 2006 m. tuo pat laikotarpiu, Lietuvos BVP, įvertinus sezono ir darbo dienų įtaką, augo 7,7%.“⁶³

8 diagrama. Lietuvos BVP pokyčiai 2001-2006 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Kalbant apie SVV vietą Lietuvos socialinėje bei ekonominėje erdvėje, galima būtų pastebėti tai, jog 2004 m. pradžioje „MVĮ sudarė 99,4 % visų šalyje veikiančių įmonių (iš kurių mikro įmonės sudarė 76,1 %, mažos – 17,9 %, vidutinės – 5,4 %), o jų sukurta BVP dalis siekė 68,2 % viso šalies BVP.“⁶⁴

⁶³Verslo žinios. Lietuvos BVP augimas antrą ketvirtį buvo vienas sparčiausių ES. <http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=69d443b6-a241-490a-956d-e18bf4268b3f>, 2007 rugsėjo 5 d.

⁶⁴Vastybės ilgalaikės raidos strategija. Pramonė ir verslas. http://www.ukmin.lt/ukstrat/pub/index.pu?direction_id=296, 2007 m. spalio 15 d.

„Darbuotojų skaičius veikiančiose MVI įmonėse 2004 m. pradžioje sudarė 69,6 % visų darbuotojų (12,8 % darbuotojų dirbo mikro įmonėse, 24 % – mažose, 32,8 % – vidutinėse įmonėse). Pagal veiklos rūšis veikiančių VI pasiskirstymas 2004 m. pradžioje buvo: prekybos sektoriuje – 30,5 %, pramonės sektoriuje – 12,6 %, statybos sektoriuje – 4,3 %, kitose veiklose – 52,6 %.“⁶⁵

Šiuo metu ekonomikos plėtrą didina šie sektoriai: „daugiausia pridėtinės vertės sukurianti apdirbamoji gamyba (20,2 proc.), didmeninė ir mažmeninė prekyba (17,5 proc.), transportas, sandėliavimas ir ryšiai (12,7 proc.), nekilnojamojo turto verslas (11,8 proc.)“⁶⁶

3.2. Lietuvos paramos teikimo geografinė aprėptais, prioritetinės sritys, politikos koordinavimas bei įgyvendinimo finansavimas

Kalbant apie Lietuvą ir vystomojo bendradarbiavimo politiką, reikėtų išsiaiškinti, kokia gi yra Lietuvos paramos teikimo geografinė aprėptais, kokios prioritetinės sritys, kas koordinuoja Lietuvoje šia politiką ir kaip vyksta finansavimo įgyvendinimas, kokie įsipareigojimai, principai taikomi. Visą šį procesą bandysime aptarti šiame skyriuje, remdamiesi pagrindiniais LR AB politikos teisės aktais:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos plėtros ir pagalbos politikos 2003–2005 metams nuostatų patvirtinimo“

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“.

Būtent šie LR Vyriausybės nutarimai įtvirtina pagrindines nuostatas dėl vystomojo bendradarbiavimo politikos ir jie remiasi bei neprieštarauja pagrindiniams vystomojo bendradarbiavimo politikos dokumentams, antrasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ yra išsamesnis nei pirmasis, eigoje palyginsime juos.

Naujuoju Lietuvos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ VISI skyriaus 17 straipsniu Lietuva atsižvelgdama į užsienio politikos prioritetus ir santykių su Rytų kaimynais

⁶⁵ Ten pat.

⁶⁶Lietuvos žinios. Laikas saugoti sukauptą turtą. http://www.lzinios.lt/lt/2007-10-19/verslas/laikas_saugoti_sukaupta_turta.html, 2007 m. spalio 28 d.

patirtį, Lietuva vystomojo bendradarbiavimo politikos klausimais, palyginus su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos plėtros ir pagalbos politikos 2003–2005 metams nuostatų patvirtinimo“ praplėtė bendradarbiavimo ratą, į kurią šalia pagalbos Baltarusijai, Ukrainai, Kaliningrado sričiai, Moldovai, Kaukazo šalims, Afganistanui bei Irakui buvo įtraukta:

„Lietuva taip pat teikia paramą valstybėms, atsigaunančioms po konfliktų, – Afganistano Islamo Respublikai ir Irako Respublikai.

Atsižvelgiant į Europos Sąjungos prioritetus, dvišalė ir trišalė parama pagal galimybes teikiama ir kitų regionų valstybėms, ypač skurdžiausioms Afrikos valstybėms.

Per narystės įmokas į bendrąjį Europos Bendrijos biudžetą ir Europos vystymo fondą Lietuva teikia paramą ir visoms Europos Bendrijos paramą gaunančioms valstybėms.

Lietuva, mokėdama privalomas ir savanoriškas įmokas Jungtinėms Tautoms ir specializuotosioms jų agentūroms, teikia daugiašalę paramą besivystančioms pasaulio valstybėms.“⁶⁷

Lietuva teikia šių prioritetinių sričių paramą, vėlgi naujasis LR Vyriausybės nutarimas sutraukia senojo nutarimo pagalbos teikimo sektorius ir juos apibendrina taip:

„demokratijos stiprinimo, žmogaus teisių, gero valdymo ir įstatymo viršenybės;
ekonominės plėtros;
eurointegracijos procesų;
administracinių gebėjimų stiprinimo.“⁶⁸

Be to, pabrėžtina, jog atsižvelgdama į valstybių partnerių poreikius ir savo galimybes, Lietuva gali teikti ir kitokią paramą.

Sustiprinus bet kokios šalies šiuos sektorius ir suteikus tinkamą informacijos kiekį, šalis greičiau gali tapti pilnaverte išsivysčiusia valstybe.

Lietuvos Respublikoje už vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimą, inicijavimą bei koordinavimą yra atsakinga Užsienio reikalų ministerija (Toliau URM). Finansų ministerija yra atsakinga už finansines operacijas skirtas įnašams už narystę tarptautinėse organizacijose sumokėti. Priede (4 lentelė) galime pamatyti, kokio dydžio įnašus ir kokioms organizacijoms 2005 m. Lietuva sumokėjo.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435

⁶⁸ Ten pat.

Bet kokios kitos organizacijos, kurios dalyvauja įgyvendinant vystomojo bendradarbiavimo politiką turi savo veiksmus derinti su URM – visos šios normos yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ BIX skirsnyje.

Kalbant apie vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo finansavimą, reiktų pabrėžti, jog antruoju nutarimu šis skirsnis yra praplėstas, jame teigiama, jog „Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimas finansuojamas iš Užsienio reikalų ministerijai patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų. Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimas taip pat gali būti finansuojamas iš kitoms valstybės institucijoms patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių biudžetų lėšų.“⁶⁹

Be to, Lietuvos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ yra įtvirtinama nuostata, jog „Lietuva, įgyvendindama 2005 m. birželio 16–17 d. Europos Sąjungos Vadovų Tarybos sprendimus dėl oficialios paramos vystymuisi didinimo ir atsižvelgdama į atitinkamą savo biudžeto paskirstymo procesą, sieks oficialią paramą vystymuisi iki 2010 metų padidinti iki 0,17 procento bendrųjų nacionalinių pajamų.“⁷⁰

Remiantis URM pateiktais duomenimis, 2004 m., skaičiuojant pagal OECD metodologiją, Lietuva vystomojo bendradarbiavimo politikai skyrė 25,52 mln. Lt. 2005 m. – 43,13 mln. Lt (0,062% nuo BNP), o 2006 m. vystomajam bendradarbiavimui buvo skirta 0,068% nuo šalies BNP.

Lietuvos oficialią paramą vystymuisi sudaro:

“4,68% nuo Lietuvos įmokų į ES biudžetą;

įmokos tarptautinėms organizacijoms, kurios vykdo vystomojo bendradarbiavimo veiklą;

pabėgėlių rėmimo centro Rukloje bei Užsieniečių registravimo centro veiklos finansavimas;

humanitarinė pagalba;

URM finansuojami dvišaliai vystomojo bendradarbiavimo projektai;

nuo 2008 m. – įmokos į 10-ąjį Europos vystymo fondą.”⁷¹

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435

⁷⁰ Ten pat.

⁷¹ LR Užsienio reikalų ministerija. Finansavimas vystymuisi užtikrinti. <http://www.urm.lt/index.php?-465575837>, 2007 m. lapkričio 5 d.

Siekdami veiksmingesnio vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo 2007 m. sausio mėn. 19 d. URM ministro įsakymu buvo įkurta Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programų ir projektų komisija, kurią sudaro aukšti URM pareigūnai, atsakingi už vystomojo bendradarbiavimo politiką bei regioninę užsienio politiką.

„Komisija priima sprendimus dėl bendradarbiavimo su užsienio valstybėmis tikslų ir uždavinių bei dėl vystomojo bendradarbiavimo programų ir projektų finansavimo. Projektų paraiškos teikiamos ir projektai įgyvendinami vadovaujantis 2007-04-24 Ministro įsakymu Nr. V-42 patvirtintu Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo tvarkos aprašu.“⁷²

Paskutiniaisiais duomenimis, Užsienio reikalų ministerija kviečia teikti paraiškas Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektams, kurių tikslas: „prisidėti prie demokratijos, saugumo ir stabilumo plėtros, skatinti aktyvesnius Lietuvos ir kaimyninių valstybių politinius, kultūrinius, ekonominius ir socialinius ryšius.“⁷³ Kaip vienas iš pavyzdžių galėtų būti 2007 rugpjūčio 28 – rugsėjo 7 d. vykusį parodą tarptautiniame dailininkų tapybos plenere Trakuose. Parodoje buvo eksponuojami ir kiti, dailininkų studijose sukurti, darbai. Ši paroda – tai Užsienio reikalų ministerijos projekto, finansuojamo iš Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programai skirtų lėšų, dalis.

3.3. Visuomenės informuotumas apie vystomojo bendradarbiavimo politiką

Vystomojo bendradarbiavimo politikos sąvoka visuomenei yra ganėtinai nauja, nors ši politikai valstybė skiria gana didelę paramą, kuri vienaip ar kitaip yra iš mokesčių mokėtojų „kišenės“, efektyvesnė informacijos sklaida prasidėjo tik pastaraisiais metais.

Teigiami ekonominiai rodikliai ne visada atspindi vienareikšmišką visuomenės požiūrį. Seimo narė prof. Aušrinė Marija Pavilionienė pranešime diskusijoje „Visuomenės plėtra ir demokratija“ griežtai pasisakė: „Alkaniems ir skurstantiems, ligotiems ir neapsišvietusiems, bedarbiams ir benamiams, jokių socialinių garantijų neturintiems žmonėms visuomenės plėtra ir vystomasis bendradarbiavimas yra tušti žodžiai. Šie žmonės nesupranta, kodėl mūsų Vyriausybė

⁷² LR Užsienio reikalų ministerija. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politika.

<http://www.urm.lt/index.php?1956748152>, 2007 m. lapkričio 8 d.

⁷³ Paskelbtas vystomojo bendradarbiavimo ir paramos projektų konkursas// Lietuvos rytas.

<http://www.lrytas.lt/?id=11697167711169465875&view=4&p=1>, 2007 m. lapkričio 22 d.

skiria pinigines lėšas Kazachstano saugumo darbuotojams ar Gruzijos bei Moldovos pareigūnams rengti, kai dauguma Lietuvos piliečių gauna pensijas, kurios žemina žmogiškąjį orumą, kai prestižinių profesijų žmonės už intelektines ir dvasines pastangas visuomenės labui nėra deramai atlyginami <...> Galima tarti, kad vartojant vien sąvoką “vystomasis bendradarbiavimas” ir atsisakius termino “visuomenės plėtra” nusimetama atsakomybė prieš savo visuomenės piliečius. Bendradarbiavimas ir vienkartinės donorystės per valstybės sienas yra lengvesni nei bendradarbiavimas su savo tauta, su savo šalies piliečiais, kurių pasitikėjimą reikia pelnyti doru darbu ir pažadų vykdymu⁷⁴

Pagal 2005 m. Jungtinių Tautų vystymo programos (JTVP) ir Užsienio reikalų ministerijos projekto "Lietuvos kaip valstybės donorės gebėjimų stiprinimas" atliktą apklausą kuria buvo siekiama išsiaiškinti, kokia gi Lietuvos gyventojų nuomonė apie paramos teikimą besivystančioms šalims bei kokiai paramai Lietuvos gyventojai pritaria, atlikus tyrimą paaiškėjo, jog:

„didžioji dauguma Lietuvos gyventojų (85 proc.) mano, kad išsivysčiusios valstybės turi teikti paramą besivystančioms ar pereinamojo laikotarpio šalims; manančių, kad paramą turėtų teikti ir Lietuva - 72 proc. Paramą lietuviai skirtų per tarptautines organizacijas ir pačioms skurdžiausioms pasaulio šalims.“⁷⁵

Paklausti respondentai, ar Lietuva turėtų teikti paramą ir perduoti žinias skurdesnėms šalims?

„Teigiamai atsakė - 72 %;

Neigiamai - 19,9 %

Nežinojo ar neatsakė 8,3 % respondentų.“⁷⁶

Apklaustos duomenimis, „beveik pusė (48,4 proc., t.y. 1 proc. mažiau nei praėjusiais metais) Lietuvos gyventojų mano, kad Lietuva turėtų siųsti medikamentus ir maisto per stichines nelaimes ar karinius konfliktus nukentėjusiems žmonėms. Beveik trečdalis gyventojų (29,4 proc.) mano, kad būtina siųsti į neturtingas valstybes įvairių sričių ekspertus bei specialistus, o tai yra 1,8 proc. daugiau nei taip manusiųjų praėjusiais metais. Likusieji pasisakė už lėšų skurdui mažinti skyrimą mažai išsivysčiusiose valstybėse (10,8 proc.) arba neurėjo nuomonės (11,4 proc.).“⁷⁷

⁷⁴ Povilionienė A.M. Visuomenės plėtra ir demokratija. <http://www.politikosaktualijos.lt/20060223/koks-yra-savoku-visuomenes-pletra-ir-vystomojo-bendradarbiavimo-turinys/>, 2007m. spalio 21 d.

⁷⁵ Lietuva ir pagalba besivystančioms šalims// “XXI amžiaus” priedas apie Lietuvą ir pasaulį. <http://xxiamzius.lt/archyvas/priedai/horizontai/20041124/2-1.html>, 2007 balandžio 10 d.

⁷⁶ Ten pat.

⁷⁷ JTVP ir URM apklausa. Lietuviai mano, kad išsivysčiusios šalys turi remti mažiau išsivysčiusias. <http://www.info.lt/index.php?page=naujienos&view=naujiena&id=59794>, 2007 m. kovo 28 d.

Tuo tarpu atlikus tą patį tyrimą 2007 m. birželio mėnesį ir apklausus 1001 respondentas iš 19 Lietuvos miestų ir 60 kaimų paaiškėjo, jog:

„Lietuvos paramą ir patirties perdavimą mažiau pažengusioms pasaulio valstybėms remia 62,5 proc. visų apklaustųjų. Teigiamai tokią politiką vertina aukštąjį išsilavinimą turintys vyrai ir moterys iki 29 metų – 75,4 proc., didžiausių Lietuvos miestų gyventojai – 64,8 proc., ypač studentai ir moksleiviai – net 78,9 proc.

Pagal tyrimo rezultatus, daugiausia apklaustųjų pritaria Lietuvos pagalbai Afrikos žemyno valstybėms – 49,3 proc., tarp jų daugiausia moterų – 50,9 proc. ir jaunimo su nebaigtu viduriniu išsilavinimu – 55,0 procentai. Paramos teikimui Afganistanui pritaria 20,6 proc., Irakui – 11,4 proc. respondentų. 18,7 proc. apklausos dalyvių siūlo remti Lietuvos kaimynę Baltarusiją, 15,8 proc. – Ukrainą, 15,6 proc. – Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį, 12,6 proc. – Gruziją ir Armėniją, 6,8 proc. – Moldovą.⁷⁸

Apibendrinant tyrimo rezultatus pastarųjų metų, matyti, jog teigiamai tokią politiką vertina aukštąjį išsilavinimą turintys, mieste gyvenantys ir didesnes pajamas turintys vyrai ir moterys iki 29 metų.

Kalbant apie visuomenės informuotumą apie vystomojo bendradarbiavimo politiką, reiktų paminėti ir Jungtinių Tautų vystymo programą Lietuvoje, kuri aktyviai bendradarbiauja su verslo, darbdavių ir darbuotojų organizacijomis bei Ūkio ministerija, tam tikslui yra įkurta ir internetinė svetainė, kurioje teikiama visa informacija apie JTVP veiklą, politikos tikslus.

Visagalė žiniasklaida taipogi dalyvauja visuomenės informavime apie vystomojo bendradarbiavimo politiką. Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius teigia „kadangi žiniasklaida yra labai svarbi formuojant visuomenės nuomonę, manyčiau jos vaidmuo yra supažindinant visuomenę su pagalbos plėtrai tema yra itin reikšmingas. Tikiu, kad žurnalistai priims šį iššūkį ir Lietuvos visuomenė taps aktyvia plėtros ir pagalbos politikos dalyve pasaulyje ir lygiaverte pasaulio bendruomenės nare.“⁷⁹

⁷⁸ LR Užsienio reikalų ministerija. Dauguma Lietuvos piliečių pritaria vystomajam bendradarbiavimui. <http://www.visuomenei.lt/?id=2&pg=3&nid=243>, 2007 m. rugsėjo 15 d.

⁷⁹ Žurnalistų žinios. Žurnalistai žengia Europos Sąjungos link. <http://straipsniai.hosting7.Sci.lt/ziniasklaida/puslapis/5951>, 2007 m. gegužės 18 d.

Džiugu, jog yra rengiamos tarptautinės vasaros stovyklos, į kurias dalyviai susirenka iš viso pasaulio. „Vystomojo bendradarbiavo švietimo vasaros stovykla” yra vieną savaitę besitęsianti mokymo programa, skirta žmonėms, dirbantiems švietimo srityje nevyriausybiniam sektoriuje, susijusio su vystomojo bendradarbiavimo politika bei viešaisiais ryšiais ir kampanijomis.“⁸⁰

SVV taip pat dalyvauja visuomenės informavime per įvairius projektus, 2006 m. sausio mėnesį Lietuvos pramoninkų konfederacija susirinkime nutarė „bendradarbiauti kartu vystomojo bendradarbiavimo politikoje ir prisidėti prie Lietuvos pramonės ir verslo galimybės dalyvauti tarptautinėse paramos vystymuisi ir pagalbos programose bei skirti ES Struktūrinių fondų finansinę paramą LPK projektui “Verslumo kompanijos, skatinančios smulkaus ir vidutinio verslo įmonių steigimąsi ir plėtrą Lietuvoje, įgyvendinimas.”⁸¹

Apibendrinant šį skyrių darome išvadą, jog Lietuvos paramos teikėjos teikėjos statuso svarba yra neabejotinai reikšminga, kadangi vystomojo bendradarbiavimo politika - tai neatsiejama išsivysčiusių valstybių užsienio politikos dalis, tačiau kartu Lietuva kasmet įsipareigojimą skirti tam tikrą Bendro vidaus produkto dalį paramai besivystančioms šalims, kuri iki 2010 m. turėtų siekti 0,17 % BVP, o iki 2015 m. – 0,33 %.

Po įstojimo į Europos Sąjungą bei perėjimas nuo besivystančios šalies į išsivysčiusią, įtakojo Lietuvos socialinę, ekonominę bei politinę aplinką, tačiau pirmieji metai ES praėjo be didesnių pakitimų, šiai dienai ekonominė, socialinė šalies padėtis yra ganėtinai stabili, nors infliacija auga, tačiau BVP augimo tempai irgi neatsilieka.

Pagrindines nuostatas dėl vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo, koordinavimo bei finansavimo yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“, kuris remiasi bei neprieštarauja pagrindiniams vystomojo bendradarbiavimo politikos dokumentams

Apibendrinant visuomenės informuotumą apie vystomojo bendradarbiavimo politiką matyti, jog teigiamai tokią politiką vertina aukštąjį išsilavinimą turintys, mieste gyvenantys ir didesnes pajamas turintys vyrai ir moterys iki 29 metų.

⁸⁰ Asociacija Naujos jungtys. <http://www.naujosjungtys.lt/index.php?id=%2010201>, 2007 m. birželio 28 d.

⁸¹ Lietuvos pramoninkų konfederacija. Konsultacinis posėdis // Vilnius, 2006 01 10, Protokolas Nr.1.

4. MVĮ VAIDMUO VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO POLITIKOS FINANSAVIME

Praėjus daugiau nei septyniolika metų pastebima Lietuvos BVP kilimo tendencija, nepaisant kai kurių metų BVP žymaus kritimo („nuo 1990 m. BVP vis mažėjęs, struktūros pokyčiuose persilaužimu įvardinami 1995 m., kai pirmąsyk po Nepriklausomybės atkūrimo buvęs užregistruotas 3,3% augimas“⁸²) didijį įnašą į Lietuvos BVP įneša privataus sektoriaus sukurta vertė, kuri kasmet didėja. Primename, jog „Bendras vidaus produktas (BVP) (angl. Gross Domestic

⁸² Kundrotas M. „Lietuvos ekonominės politikos vertinimai Lietuvos mokslininkų darbuose“ <http://www.mariuskundrotas.puslapiai.lt/ekonomika.htm>, 2007 m. lapkričio 20 d.

Product – GDP) yra vienas iš rodiklių parodančių tam tikros teritorijos ekonomikos dydį, jis - kaip galutinė prekių ir paslaugų sukurtų šalyje rinkos vertė per tam tikrą laiko tarpą.⁸³

Statistiniai duomenys rodo, kad privataus sektoriaus sukurta prekių ir paslaugų vertė kasmet vis auga, MVĮ – vienos aktyviausių privačiame sektoriuje, o tai reiškia, jog SVV vaidmuo didėja ne tik Lietuvos ekonomikoje, bet kartu ir vystomojo bendradarbiavimo politikoje, kadangi jis sukuria didžiąją BVP dalį, kurio dalis yra skiriama besivystančių šalių paramai. Kaip žinia, po įstojimo į ES Lietuva privalo vykdyti Barselonos įsipareigojimus: „Valstybėms narėms, įstojusioms po 2002 m. (ES 10), pasiekti, kad iki 2010 m. individualus VPP rodiklis būtų 0,17 % BVP ir sudarytų pusę „Barselonos *acquis*“ numatyto 0,33 % siekinio 2015 m.“⁸⁴

Magistrinio darbo tyrime išsikelsime hipotezę ir atliekant statistinių duomenų analizę, išsiaiškinsime, ar hipotezė bus paneigta, ar pagrįsta.

Taigi atliekamo tyrimo pagrindinis tikslas – išsikelti hipotezę ir išsiaiškinti Lietuvos – paramos teikėjos ekonominius rodiklius bei MVĮ indėlį ir rezultatus perspektyvoje.

Iškeliame hipotezę, MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus. Gauti tyrimo rezultatai pagrįs arba paneigs išsikelto hipotezę.

Tyrime apžvelgsime pagrindinių kintamųjų – BVP prognozuojamus pokyčius, sumą, skiriamą paramai bei MVĮ vaidmenį tame, remdamiesi statistiniais duomenimis, stebėsime kintamųjų dinamiką bei prognozes, kartu išsiaiškinsime, kiek keisis MVĮ įnašai paramai, kintant BVP, o tuo pačiu, kiek bus tiesiogiai skiriama BVP besivystančių šalių paramai – visa tai parodys, kaip sekasi Lietuvai įgyvendinti prisiimtus ES įsipareigojimus.

Lentelėje (Nr.7) matome laikotarpio 2000 -2006 m. Lietuvos BVP kitimą, kartu pateikiami duomenys apie MVĮ sukurto vertę, kuri sudaro tam tikrą BVP dalį. Analizuojant šiuos rodiklius išryškėja tendencija, jog augant MVĮ, kartu auga ir BVP.

Nuo 1994 metų šalies ekonomikoje įvyko BVP augimo lūžis. „1995 metais BVP padidėjo 3,3 proc., 1996 m. – 4,7 proc., 1997m. – 7,3 proc., 1998m. – 5,1 proc., tačiau 1999 m., dėl 1998 m. rugpjūčio mėn. įvykusios Rusijos krizės padarinių, sumažėjo 3,9 proc., o 2000 m. BVP vėl padidėjo – 3,3 proc.“⁸⁵ Šioje sunkioje situacijoje greičiausiai atsigavo smulkaus ir vidutinio verslo sektorius. 2006 m. MVĮ sukurta BVP vertė siekė 73,1 proc., duomenys apskaičiuojami darant prielaidą, jog

⁸³ Matusevičius K. Ekonomikos žodynas, <http://www.matusevicius.lt/knygos-lietuviu-kalba/EKONOMIKA/Ekonomikos%20Zodynas/>, 2007 m. lapkričio 15 d.

⁸⁴ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Pažangos, siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų, paspartinimas - Plėtros finansavimas ir pagalbos veiksmingumas {SEK(2005) 453} {SEK(2005) 454} 12/04/2005

⁸⁵ Matekonienė J. Balkevičienė E. Lietuvos regioninių tyrimų institutas. SVV kriterijų Lietuvoje ir ES palyginimas. http://www.lrti.lt/veikla/mat_smulka.doc, 2007 m. birželio 6 d.

MVĮ įnašai į BVP augo tiek pat, kiek ir 2005 metais. Primename, jog “mažose ir vidutinėse įmonėse sukuriama apie 58 proc. viso šalies BVP (2000 m. – 57,4 proc., 2001 m. – 59,1 proc., 2002 m. – 58,2 proc.)”⁸⁶Procentus išreiškiant litais, matome, jog vidutiniškai 2000 - 2006 m. MVĮ sukūrė apie 39975 mln. Lt BVP vertės, tuo tarpu BVP vidurkis. siekė 59830,3 mln. Lt.

7 lentelė. 2000 –2006 m. BVP kitimas, MVĮ įnašai į BVP

Eil. Nr.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. BVP, to meto kainomis, mln. Lt	45673,8	48584,64	51971,22	56804,04	62586,69	71380,37	81905,23
2. BVP pokyčiai,%	4,1	6,6	6,9	10,3	7,3	7,6 ^o	7,5*
3. MVĮ įnašai į BVP, %	57,4	59,1	58,2	69,1	71,3	72,2	73,1
4. MVĮ įnašai į BVP, mln. LT	26216,76	28713,52	30247,25	39251,59	44624,31	51536,63	59872,72

Sudaryta remiantis šaltiniu: Lietuvos Statistikos departamentu

Nuo 2004 m. „skaičiuojant pagal OECD metodologiją, Lietuva vystomojo bendradarbiavimo politikai skyrė 25,52 mln. Lt. 2005 m. – 43,13 mln. Lt (0,062% nuo BVP).“⁸⁷ Vadinasi, MVĮ įnašai paramai sudarė 2004 m., 18,2 mln. Lt, 2005 m. 31,14 mln. Lt. Negalutiniais duomenimis, 2006 m. vystomajam bendradarbiavimui buvo skirta 0,068% nuo šalies BVP, kas sudarė 36,37 mln. Lt. nuo MVĮ.

Remiantis Finansų ministerijos prognozėmis, galima teigti, jog ateityje BVP augimo tempai mažės, tačiau nepaisant to jie bus vieni aukščiausių Europoje. „Ministerija projektuoja, kad BVP augimas vidutinės trukmės laikotarpiu išliks vienas didžiausių Europoje: 2007 metais projektuojamas 7,2 proc. BVP augimas, 2008 metais – 5,3 procento, 2009 metais – 4,5 procento, o 2010 metais – 5,2 procento BVP.“⁸⁸

Remiantis Finansų ministerijos sudarytomis prognozėmis sudarome tris (lėto, greito, labai greito) ekonominio augimo scenarijus, kuriuose nuo 2011 iki 2015 metų prognozuojami tokie BVP augimo tempai:

⁸⁶ SVV ir parama jam. http://www.ukmin.lt/lt/nuorodos/leidiniai/ukmin_ataskaita_2003/lt/ukmin_verslas.html, 2007 rugpjūčio 25 d.

⁸⁷LR Užsienio reikalų ministerija. Finansavimas vystimuisi užtikrinti. <http://www.urm.lt/index.php?-465575837>, 2007 m. lapkričio 5 d.

⁸⁸LR Finansų ministerija. Finansų ministerija, remdamasi šalies ūkio raidos eiga ir perspektyvomis, atnaujino 2007-2010 metų ekonominių rodiklių projekcijas. http://www.aktualijos.lt/index.php?option=com_content&task=view&intro_only=1&id=1048&Itemid=79, 2007. gegužės 6 d.

Lėto ekonominio augimo scenarijus – 3 % BVP augimas;

Greito ekonominio augimo scenarijus – 5 % BVP augimas;

Labai greitas ekonominio augimo scenarijus - 7,2 % BVP augimas.

Scenarijų lentelių pirmose eilutėse bus apžvelgiama 2007 - 2015 m. Lietuvos skiriama parama nuo BVP proc., kaip minėjome, iki 2010 m. ji turėtų siekti 0,17 % BVP, o 2015 - 0,33% BVP, taigi atsižvelgiant į turimus duomenis, darome prielaidą, jog skiriami procentai kasmet augs, tad tarpinių metų procentus išskaidome tolygiai.

Antroje bei trečioje lentelių eilutėje, apskaičiavome 2007-2015 m. BVP dydį mln. Lt, pabrėžtina, jog visose scenarijuose, 2007 – 2010 m. BVP pokyčiai proc. yra vienodi, tad ir BVP mln. LT taip pat, kadangi atsižvelgėme į Finansų ministerijos prognozes, o nuo 2010 m. iki 2015 m. BVP pokyčiai proc. atspindės pasirinkto scenarijaus tipą.

Ketvirtoje eilutėje – apskaičiuosime 2007-2015 m. Lietuvos skiriamą paramą mln. Lt VB politikai, kurios dydis priklausys nuo BVP pokyčių.

Galiausiai, paskutinėje, matysime MVĮ įnašus į VB politiką, darant prielaidą, kad jų sukurta vertė BVP 2007-2015 m. bus 75 proc., prielaida padaryta remiantis turimais statistiniais duomenimis bei Lietuvos SVV analize, kurie byloja, jog MVĮ pastaraisiais (2000-2006 m.) metais sukūrė vidutiniškai 65,77 proc. BVP vertės, 2004 -2006 m. šis skaičius tolygiai augo ir siekė net 73,1 proc. sukurtos BVP vertės, kadangi ES ir Lietuva planuoja didinti pastangas bei sudaryti palankesnes sąlygas SVV plėtojimui, tikėtina, jog sukurta MVĮ vertė taipogi didės, tačiau nežymiai, kadangi išlieka tokios problemos kaip „daugelis įmonių pamiršo inovacijas, nėra vadovybės iniciatyvių programų, skirtų inovacijų plėtrai, dėl šių priežasčių MVĮ ateityje, keičiantis technologijoms, vadybiniais ir valdymo metodams, gali tapti nekonkurencingomis ir nelygiavertėmis rinkos dalyvėmis“⁸⁹

SVV skiriamas svarbus vaidmuo Lietuvos ūkio plėtros iki 2015 m. ilgalaikėje strategijoje, Jo rėnimui kasmet skiriama vis daugiau lėšų, prie kurių prisideda dosnūs ES struktūriniai fondai. „Tačiau dėl biurokratinių kliūčių ir nepakankamai išplėtos verslo informacijos infrastruktūros iškelti tikslai ne visada įgyvendinami. Pagal BPD 3.1 priemonę Tiesioginė parama verslui SVV įmonių rėnimui 2004-2006 m. yra numatyta skirti 167,3 mln. Lt. Deja, sprendimai dėl lėšų

⁸⁹ Garuckas, R., Serafinas, D. The impact of Lisbon criteria on business development in Lithuania// Ekonomika.- Vilnius: VU, 2005, Nr. 70, P. 34-45.

suteikimo priimami per ilgai – iki šiol parama skirta tik devynioms SVV įmonėms iš beveik 250 pretenduojančių (virš 75 proc. pagal minėtą priemonę SVV skirtų lėšų yra nepaskirstyta).⁹⁰

„Lėto ekonominio augimo scenarijus“ atspindi žemesnį nei prognozuojamą BVP augimą, kuris gali būti dėl socialinių bei ekonominių problemų ne tik valstybės viduje, bet ir visame pasaulyje. „Lėto ekonominio augimo scenarijaus“ lentelės pirmoje eilutėje apskaičiavus, matome, jog 2010 m. BVP bus 101640,51 mln. Lt, o darant prielaidą pagal „Lėto ekonominio augimo scenarijų“, jog BVP augimas kasmet bus 3 proc., paaiškėja, 2015 m. BVP sieks 117829, 21 mln. Lt., tuo tarpu paramai skiriamos sumos iki 2015m. išaugs iki 388,84 mln. Lt, palyginus su 2010m. kone dvigubai.

Šioje situacijoje MVĮ įnašai sieks 2007 m. 65,85 mln. Lt, o 2015m. 291,63 mln. Lt., matyti, jog skiriama suma išauga 4,42 karto, taigi „Lėto ekonominio augimo scenarijus“ patvirtina iškeltą H - MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus.

8 lentelė. 2007 – 2015 m. perspektyvos apžvalga pagal „Lėto ekonominio augimo scenarijus“

Eil. Nr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. PARAMA nuo BVP, %	0,10	0,12	0,14	0,17	0,20	0,23	0,26	0,30	0,33
2. BVP, to meto kainomis, mln. Lt	87802,41	92455,9 4	96616,4 5	101640,5 1	104689,7 3	107830,4 2	111065,3 3	114397,2 9	117829,21 3
3. BVP pokyčiai, %	7,2	5,3	4,5	5,2	3	3	3	3	3
4. Lietuvos parama, mln. LT	87,80	110,95	135,26	172,79	209,38	248,01	288,77	343,19	388,84
5. MVĮ įnašai į BVP, mln. LT	65,85	83,21	101,45	129,59	157,03	186,01	216,58	257,39	291,63

Sudaryta remiantis šaltiniu: Lietuvos Statistikos departamentu

⁹⁰DnbNord Bankas. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo analizė.

<http://www.dnbNord.lt/files/Ataskaitos/Aktualios%20temos/svv%20lietuvoje.pdf>, 2007 m. rugėžio 5 d.

„Greito ekonominio augimo scenarijus“ – numato 5 % BVP augimą, šis scenarijus kone labiausiai atitinka dabartinę Lietuvos ekonominę situaciją atsižvelgiant į Finansų ministerijos prognozes. Taigi šiuo atveju, 2010 m. BVP bus 101640,51 mln. Lt, o 2015 m. sieks 129721,91 mln. Lt, kalbant apie skiriamą paramą, tai 2015 m. ji sieks 428 mln. Lt. Lyginant su „Lėto ekonominiu augimo scenarijumi“ 2015 m. Lietuvos skiriama parama VB politikai skiriasi tik 1,1 karto. MVĮ įnašai 2015 m. paramai sieks 321,06 mln. Lt. palyginus su 2007 m. parama – išaugs 4,87 karto, taigi „Greito ekonominio augimo scenarijus“ taipogi patvirtina iškeltą H - MVĮ sukuriamo produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus.

9 lentelė. 2007 – 2015 m. perspektyvos apžvalga pagal „**Greito ekonominio augimo scenarijus**“

Eil. Nr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. PARAMA nuo BVP, %	0,10	0,12	0,14	0,17	0,20	0,23	0,26	0,30	0,33
2. BVP, to meto kainomis, mln. Lt	87802,41	92455,94	96616,45	101640,51	106722,54	112058,66	117661,60	123544,68	129721,91
3. BVP pokyčiai, %	7,2	5,3	4,5	5,2	5	5	5	5	5
4. Lietuvos parama, mln. LT	87,80	110,95	135,26	172,79	213,45	257,73	305,92	370,63	428,08
5. MVĮ įnašai į BVP, mln. LT	65,85	83,21	101,45	129,59	160,08	193,30	229,44	277,98	321,06

Sudaryta remiantis šaltiniu: Lietuvos Statistikos departamentu

„Labai greitas ekonominio augimo scenarijus“ numato 7,2 % BVP augimą, būtent Lietuvos BVP pokytis 2007 m. toks yra, kuris laikomas labai sparčiu. Šioje situacijoje, 2015 m. BVP išaugtų iki 143893,36 mln. Lt., skiriama Lietuvos parama VB politikai siektų 474,85 ir palyginus su 2007 m. parama padidėtų 5,4 karto.

MVĮ skiriama parama 2015 m. siektų 356,14 mln.Lt., o palyginus su 2007 m. ji padidėtų taip pat 5,4 karto, taigi „Labai greito ekonominio augimo scenarijus“ taipogi patvirtina iškeltą H - MVĮ sukuriamo produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus.

10 lentelė. 2007 – 2015 m. perspektyvos apžvalga pagal „**Labai greito ekonominio augimo scenarijus**“

Eil. Nr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. PARAMA nuo BVP, %	0,10	0,12	0,14	0,17	0,20	0,23	0,26	0,30	0,33

2. BVP, to meto kainomis, mln. Lt	87802,41	92455,94	96616,45	101640,51	108958,63	116803,65	125213,51	134228,88	143893,36
3. BVP pokyčiai, %	7,2	5,3	4,5	5,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
4. Lietuvos parama, mln. LT	87,80	110,95	135,26	172,79	217,92	268,65	325,56	402,69	474,85
5. MVĮ įnašai į BVP, mln. LT	65,85	83,21	101,45	129,59	163,44	201,49	244,17	302,01	356,14

Sudaryta remiantis šaltiniu: Lietuvos Statistikos departamentu

Svarbu paminėti, jog 2007 m. Lietuva paramai skyrė apie 87,8 mln. Lt, taigi per dešimt metų Lietuva paramą padidins nuo 4,4 iki 5,4 kartų. MVĮ įnašai priklausys nuo Lietuvos skiriamos paramos, kadangi darėme prielaidą, jog MVĮ sukurta vertė BVP 2007-2015 m. bus 75 proc. to pasekoje, MVĮ įnašai paramai taip pat padidės nuo 4,4 iki 5,4 kartų.

ES išipareigojimų vykdymas Lietuvai iškels naujų klausimų bei uždavinių, kadangi paramos finansavimas išaugs 3 kartus. MVĮ sukuriama produkto dalies išaugimas lems didelius pokyčius pačiame SVV, šią padėtį švelnins palaipsniui vykdomas planas – skiriama parama bus didinama tolygiai, kol pasieks 0,33 proc. nuo BVP, taipogi pati valstybė sieks SVV stiprinimo. Pagrindinis uždavinys - įgyvendinti ES išipareigojimus, nesmukdant bendros Lietuvos ekonominės padėties.

Atliktas tyrimas patvirtino iškeltą H₁, jog išliekant tai pačiai proporcijai tarp mažų ir vidutinių bei stambių įmonių ir nuosekliai vykdant ES išipareigojimus, MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015m., padidės daugiau nei keturis kartus.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Išanalizavus vystomojo bendradarbiavimo politikos sampratą, teigiame, jog tai nauja politinė ideologija, kurios tikslas - mažinti skirtumus tarp išsivysčiusių bei besivystančių valstybių. Lietuva jau beveik septyniolika metų yra vystomojo bendradarbiavimo politikos dalyvė - nuo 1991 m. kaip šalis - paramos gavėja, o po įstojimo į ES - kaip šalis – donorė. Vis dėlto tik pastaraisiais metais apie VB politiką, kaip svarbią Lietuvos ekonominio bei socialinio gyvenimo dalį, pradėta kalbėti „garsiau“. Naujai priimti ekonominiai įsipareigojimai, kasmet skirti tam tikrą BVP dalį besivystančioms šalims paremti (iki 2010 m. ši parama turėtų siekti 0,17 % BVP, 2015 – net 0,33% BVP), gerokai pakoreguos Lietuvos ekonomiką.

Pasiūlymas: parengti vientisą vystomojo bendradarbiavimo politikos mokslo koncepciją, kuri sudarytų galimybę išsamiai susipažinti su nauja politine ideologija ir jos įtaka šalies ekonominiam ir socialiniam gyvenimui.

2. Daugiau nei dvylika metų yra pastebima Lietuvos BVP kilimo tendencija (nepaisant kai kurių metų BVP žybaus kritimo (1991-1995 m.)). Įvertinus MVĮ vaidmenį VB politikoje, paaiškėjo, jog, didijį įnašą į Lietuvos BVP sudaro mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė, kas įtakoja ir vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimą.

Pasiūlymas: galutinai įgyvendinti smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo strategiją ir nustatyti efektyvias sąlygas SVV plėtojimui Lietuvoje.

3. Palyginus Lietuvos 1996 – 2007 m. socialinius – ekonominius rodiklius pagal iškeltus aštuonis Tūkstantmečio tikslus, išsiaiškinome, jog gauta parama Lietuvai padarė neabejotinai teigiamą įtaką šalies ekonomikos augimui - santykinis skurdo lygis sumažėjo; išaugo moksleivių, įgijusių vidurinį bei aukštąjį universitetinį išsilavinimą, skaičius; sustiprėjo moters pozicija visuomenėje; pradedamos įgyvendinti lygios galimybės darbe, moksluose, versle, valstybės valdyme; žymiai sumažėjo vaikų bei gimdyvių mirtingumas; kontroliuojama nuosekli aplinkos apsauga. Lietuva, Estija, Lenkija ir Latvija 1991 - 2004 m. laikotarpiu gavo didesnę paramą nei kitos ES šalys. Galima teigti, jog tam turėjo įtakos prastesnė situacija ekonomikos, socialinėje ir politikos srityse.

Pasiūlymas: remiantis socialinių – ekonominių rodiklių analize, nustatyti silpnąsias ir stipriausias Lietuvos sritis ir jas tikslingai remiant išlaikyti esamus socialinius – ekonominius rodiklius arba juos pagerinti.

4. Pabrėžtina, jog Lietuva teikia paramą valstybėms, atsigaunančioms po konfliktų: Afganistano Islamo ir Irako Respublikoms. Atsižvelgiant į ES prioritetus, dvišalė ir trišalė parama pagal galimybes teikiama ir kitų regionų valstybėms. Lietuvoje už VB politikos įgyvendinimą, inicijavimą bei koordinavimą yra atsakinga Užsienio reikalų ministerija. Finansų ministerija yra atsakinga už finansines operacijas, skirtas įnašams už narystę tarptautinėse organizacijose sumokėti. Apibendrinant pastarųjų metų visuomenės informuotumo lygio apie VB politiką tyrimo, matyti, jog VB politiką teigiamai vertina aukštąjį išsilavinimą turintys, mieste gyvenantys ir didesnes pajamas gaunantys vyrai ir moterys iki 29 metų.

Pasiūlymas: didinti visuomenės informuotumą apie VB politiką, kas paskatintų skaidresnį VB politikos įgyvendinimą. Lietuvai vykdyti ES įsipareigojimus, nekuriant naujų institucinių vienetų, kurie sąlygotų biurokratizmą bei mažintų VB politikos finansavimo efektyvumą

5. Atliktas tyrimas patvirtino darbe iškeltą hipotezę, MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m., padidės daugiau nei keturis kartus, išliekant tai pačiai mažų ir vidutinių bei stambių įmonių proporcijai

(MVĮ sukurta vertė 75 proc. BVP) ir nuosekliai vykdant ES įsipareigojimus (2010 m. - 0,17 proc. nuo BVP, 2015 – 0,33 proc.).

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

BVP – Bendras vidaus produktas;

EBK - Europos bendrijų komisija;

EBPO - Ekonomikos Bendradarbiavimo ir Plėtros Organizacija;

ES – Europos Sąjunga;

ES 10 – naujosios 10 Europos Sąjungos šalių;

H – Hipotezė;

JT – Jungtinės Tautos;

JTVP - Jungtinių Tautų vystymo programa;

LR – Lietuvos Respublika;

LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė;

PB – Pasaulio bankas;

MVĮ – Mažos ir vidutinės įmonės;
OPP - Oficiali parama plėtrai;
SVV – Smulkus ir vidutinis verslas;
TPT - Tūkstantmečio plėtros tikslai;
TVF – Tarptautinis valiutų fondas;
URM – Užsienio reikalų ministerija;
VB – Vystomasis bendradarbiavimas;
VPP - viešoji pagalba plėtrai;
ŽSRI - Žmogaus socialinės raidos indeksas.

Literatūros sąrašas

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „ Dėl Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2006–2010 metų politikos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2006 06 13, Nr. 66-2435
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl plėtros ir pagalbos politikos 2003 -2005 metams nuostatų“ // Valstybės žinios, 2003 05 06, Nr. 564
3. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros pakeitimo įstatymas” // Valstybės žinios, 2006 10 22, Nr. IX-1142
4. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas “Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 113-5029.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas “Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių kryptų aprašo ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005-2008 metų priemonių aprašo patvirtinimo”// Valstybės žinios. 2005 10 19, Nr.1104

6. Lietuvos pramoninkų konfederacija. Konsultacinis posėdis // Vilnius, 2006 01 10, Protokolas Nr.1.
7. Europos konsensusas: Tarybos, Taryboje Posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendras pareiškimas. - 2006/C 46/01
8. Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui - Pažangos, siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų, paspartinimas - Plėtros finansavimas ir pagalbos veiksmingumas {SEK(2005) 453} {SEK(2005) 454} 12/04/2005
9. Europos Parlamento rezoliucija dėl tvarumo principo įtraukimo į vystomojo bendradarbiavimo politikos sritis (2006/2246(YNI)).
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2006-0474&language=LT&mode=XML>, 2007 m. spalio 22 d.
10. Bartlett, A.Plans or People: What are our Priorities for Rural Development?, Rural Development News 1/2007. – U.S: Agridea, 2007.
11. Burneikis J., Šreimikienė D. Galimas klimato pašiltėjimas. Ką jis mums žada?// Mokslas ir gyvenimas.- Vilnius: 1998, Nr. 4.
12. Garuckas, R., Serafinas, D. The impact of Lisabon criteria on business development in Lithuania// Ekonomika.- Vilnius: VU, 2005, Nr. 70.
13. Gineitienė Z., Girdenis J. Ekonomika. - Vilnius: VU, 2003, Nr. 63.
14. Kvietkauskas V. Tarptautinių žodžių žodynas.-Vilnius, 1985.
15. Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos Plėtros ir pagalbos skyrius ir Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje. Lietuvos Respublikos patirtis: kelias nuo valstybės paramos gavėjos iki valstybės donorės.-Vilnius: 2005.
16. Rakauskienė O.G.Valstybės ekonominė politika. – Vilnius: MRU, 2006.
17. Stephen S. Everhart, Robert M. McNab Tarptautinė pagalba: ekonomikos augimo eliksyras ar varginantis tonizavimas? //Pinigų studijos. – Vilnius: Lietuvos Bankas, 2003, Nr.3
18. Stripeikis, O., Žukauskas, P. Smulkaus ir vidutinio verslo aplinka Lietuvos ir ES rinkose. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. - Kaunas, VDU, Nr. 31, 2004.
19. SSC ir PVI. Kolektyvinė monografija “Lietuvos tauta: būklė ir raidos perspektyvos”. - Vilnius: “Versus aureus” 2007.
20. Tūkstantmečio plėtros tikslų nacionalinė analizė, Bendra Lietuvos vertinimo apžvalga. – Vilnius: Jungtinės Tautos, 2002.

21. Worsley, P. Culture and Development Theory, in Skelton, T. and Allen, T. 'Culture and Global Change'. – Routledge, 1999.
22. Wroe, M and Doney, M, The rough guide to a better world, Rough Guides and the Department for International Development. – London: Legoprint, 2004.
23. Asociacija Naujos jungtys. <http://www.naujosjungtys.lt/index.php?id=%2010201>, 2007 m. birželio 28 d.
24. DnbNord bankas. Lietuvos smulkaus verslo analizė. <http://www.dnb nord.lt/files/Ataskaitos/Aktualios%20temos/svv%20lietuvoje.pdf>, 2007 m. rugsėjo 5d.
25. Europos Parlamentas. Parlamento priimti tekstai. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+20070201+ITEMS+DOC+XML+V0//LT>, 2007 m. lapkričio 6 d.
26. Europos Sąjungos istorija: 1960-1969 Pašėlęs 7-asis dešimtmetis-ekonominio augimo laikotarpis. http://europa.eu/abc/history/1960-1969/index_lt.htm, 2007 m. lapkričio 1d.
27. Garuckas R., Jatuliavičienė G. SVV plėtros problemos ir perspektyvos Lietuvos regionuose. <http://www.vtvk.lt/index.php?p=402&l=lt&n=835>, 2007 m. spalio 2 d.
28. Gelumauskas E. Pirmieji Lietuvos metai ES. <http://www.skrynia.lt/modules.php?name=News&file=article&sid=1109>, 2007 m. spalio 4 d.
29. History of DAC lists of aid recipient countries. http://www.oecd.org/document/55/0,2340,en_2825_495602_35832055_1_1_1_1,00.html, 2007 m. lapkričio 5 d.
30. LR Užsienio reikalų ministerija. Dauguma Lietuvos piliečių pritaria vystomajam bendradarbiavimui. <http://www.visuomenei.lt/?id=2&pg=3&nid=243>, 2007 m. rugsėjo 15 d.
31. JTVP ir URM apklausa. Lietuviai mano, kad išsivysčiusios šalys turi remti mažiau išsivysčiusias. <http://www.info.lt/index.php?page=naujienos&view=naujiena&id=59794>, 2007 m. kovo 28 d.
32. Kaip sekasi įgyvendinti valstybinę švietimo strategiją? Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. <http://www.pmmc.lt/Skelbimai/CedefopTO-2007-lt.doc>, 2007 m. lapkričio 5 d.
33. Karpuškienė V. Ekonometrija. <http://karpuskiene.puslapiai.lt/>, 2007 m. spalio 2 d.

34. Karpuškienė V. Žmogaus socialinė raida. <http://karpuskiene.puslapiai.lt/index.php?page=zcr>, 2007m. vasario 15 d.
35. Kaltenis P. Pasaulio vaikų gydytojų forumas. <http://ic.lms.lt/ml/174/forumas.htm>, 2007 m. spalio 2 d.
36. Kundrotas M. “Lietuvos ekonominės politikos vertinimai Lietuvos mokslininkų darbuose” <http://www.mariuskundrotas.puslapiai.lt/ekonomika.htm>, 2007 m. lapkričio 20 d.
37. Kuodis R. Makroekonomika. <http://neris.mii.lt/~ekonomika/>, 2007 m. lapkričio 18 d.
38. Lietuva ir pagalba besivystančioms šalims//“XXI amžius” priedas apie Lietuvą ir pasaulį. <http://xxiamzius.lt/archyvas/priedai/horizontai/20041124/2-1.html>, 2007 balandžio 10 d.
39. Lietuvos AIDS centras. ŽIV statistika. <http://www.aids.lt/stats.lt.php?gr=1>, 2007m. rugsėjo 2 d.
40. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Ar smulkesnės įmonės slegia didžiausia mokesčių našta. http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/spaudai/straipsniai_ir_komentarai/ar_smulkesnes_imo nes_slegia_didziausia_mokesciu_nasta/4107, 2007 m. balandžio 8 d.
41. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. <http://www.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=B72FDD254EEB11DBB866746164617373&inlanguage=lt>, 2007 m. gegužės 2 d.
42. Lietuvos žinios. Laikas saugoti sukauptą turta. http://www.lzinios.lt/lt/2007-10-19/verslas/laikas_saugoti_sukaupta_turta.html, 2007 m. spalio 28 d.
43. LR Finansų ministerija. Finansų ministerija, remdamasi šalies ūkio raidos eiga ir perspektyvomis, atnaujino 2007- 2010 metų ekonominių rodiklių projekcijas. http://www.aktualijos.lt/index.php?option=com_content&task=view&intro_only=1&id=1048&Itemid=79, 2007.gegužės 6 d.
44. LR Finansų ministerija. Pasaulio bankas. http://www.finmin.lt/c/portal/layout?p_1_id=PUB.1.32, 2007 m. vasario 15 d.
45. LR Ūkio ministerija. Smulkus ir vidutinis verslas. http://www.ukmin.lt/lt/leidiniai/ukmin_ataskaita_2002/doc/atask_5.doc, 2007 m. rugpjūčio 12 d.
46. LR Ūkio ministerija. Specialioji SVV plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo programa. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/planas-07/88-4.doc>, 2007 m. spalio 2 d.

47. LR Ūkio ministerija. SVV ir parama jam. http://www.ukmin.lt/lt/nuorodos/leidiniai/ukmin_ataskaita_2003/lt/ukmin_verslas.html, 2007 rugpjūčio 25 d.
48. LR Ūkio ministerija. Valstybės ilgalaikės raidos strategija. Pramonė ir verslas. http://www.ukmin.lt/ukstrat/pub/index.pu?direction_id=296, 2007 m. spalio 15 d.
49. LR Ūkio ministerijos. SVV plėtros iki 2004 metų strateginių kryptių ir SVV plėtros 2002-2004 m. įgyvendinimo ataskaita. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/pramone_ir_verslas/smulkusis_ir_vidutinis/doc/svv_2002_2004_ataskaita_08_18.doc, 2007m. gegužės 7 d.
50. LR Užsienio reikalų ministerija. ES vystomojo bendradarbiavimo politika. <http://de.urm.lt/index.php?175518768>, 2007 m. kovo 7 d.
51. LR Užsienio reikalų ministerija. Finansavimas vystimuisi užtikrinti. <http://www.urm.lt/index.php?-465575837>, 2007 m. lapkričio 5 d.
52. LR Užsienio reikalų ministerija. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politika. <http://www.urm.lt/index.php?1956748152>, 2007 m. lapkričio 8 d.
53. Matekonienė J. Balkevičienė E. Lietuvos regioninių tyrimų institutas. SVV kriterijų Lietuvoje ir ES palyginimas. http://www.lrti.lt/veikla/mat_smulka.doc, 2007 m. birželio 6d.
54. Matusevičius K. Ekonomikos žodynas, <http://www.matusevicius.lt/knygos-lietuviu-kalba/EKONOMIKA/Ekonomikos%20Zodynas/>, 2007 m. lapkričio 15 d.
55. Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras. Lietuva - išsivysčiusi šalis donorė. <http://www.labdara-parama.lt/filontrop.php?id=34>, 2007 m. rugpjūčio 8 d.
56. Paskelbtas vystomojo bendradarbiavimo ir paramos projektų konkursas//Lietuvos rytas. <http://www.lrytas.lt/?id=11697167711169465875&view=4&p=1>, 2007 m. lapkričio 22 d.
57. Povilionienė A.M. Visuomenės plėtra ir demokratija. <http://www.politikosaktualijos.lt/20060223/koks-yra-savoku-visuomenes-pletra-ir-vystomojo-bendradarbiavimo-turiny/>, 2007m. spalio 21 d.
58. Šimašius R. Europos dvimetis. http://www.lrinka.lt/index.php/meniu/spaudai/straipsniai_ir_komentarai/europos_dvimetis/3353, 2007 m. rugsėjo 5 d.
59. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Gyvenimo lygio ir santykinio skurdo rodikliai. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1333>, 2007m. balandžio 3 d.

60. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Lietuvos užsienio prekyba pirmąjį 2006 m. pusmetį.
<http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1479&PHPSESSID=b9736c2256b61240d47a20f9b5fc39f1>, 2007 m. gegužės 5 d.
61. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Vartojamų prekių ir paslaugų indeksai.
<http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=2059>, 2007 m. rugsėjo 3 d.
62. United Nations Development Programme – Lithuania. Tūkstantmečio plėtros tikslai.
<http://www.undp.lt/lt/?id=99>, 2007 m. gegužės 20 d.
63. United Nations Development Programme – Lithuania. Lietuva – šalis paramos teikėja.
<http://www.undp.lt/lt/?id=249>, 2007 m. rugpjūčio 8 d.
64. Verslo žinios. Lietuvos BVP augimas antrą ketvirtį buvo vienas sparčiausių ES.
<http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=69d443b6-a241-490a-956d-e18bf4268b3f>, 2007 rugsėjo 5 d.
65. Vilpišauskas R. Kitąmet kainos Lietuvoje augs taip pat sparčiai. – Vilnius: Žinių radijas, 2007.09.25
66. World Bank. World Development Report.
http://www.dynamicsustainabledevelopment.org/showsection.php?file=TOCdynamic.htm#a_roadmap, 2007m. rugsėjo 7 d.
67. Žurnalistų žinios. Žurnalistai žengia Europos Sąjungos link.
<http://straipsniai.hosting7.5ci.lt/ziniasklaida/puslapis/5951>, 2007 m. gegužės 18 d.

SANTRAUKA

Vystomojo bendradarbiavimo politika Lietuvoje ir MVĮ vaidmuo joje

O. Račytė, “Vystomojo bendradarbiavimo politika Lietuvoje ir MVĮ vaidmuo joje” baigiamasis magistro darbas/mokslinis vadovas doc. dr. D. Jurevičienė, Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos katedra, Vilnius, 2007. – 68 p.

Darbas parašytas lietuvių kalba. Susideda iš 16 lentelių, 10 diagramų, 67 literatūros šaltinių.

Raktiniai žodžiai: VYSTOMASIS BENDRADARBIAVIMAS, ŠALIS – PARAMOS TEIKĖJA, ŠALIS – DONORĖ, PARAMA, MAŽOS IR VIDUTINĖS ĮMONĖS.

Tyrimo objektas – Lietuvai suteikta parama bei Lietuvos teikiama parama besivystančiom šalim, mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė.

Darbo tikslas – nustatyti Lietuvos – paramos teikėjos ir mažų ir vidutinių įmonių indėlį bei įtaką Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikai.

Darbas susideda iš keturių dalių:

1. Pirmoje dalyje nagrinėjama vystomojo bendradarbiavimo politikos aktualumam bei samprata, MVĮ vaidmuo joje;
2. Antroje dalyje aptariama Lietuvos – paramos gavėjos statusas bei gautos paramos ekonominė nauda, lyginaama Lietuvos ir Baltijos šalių gauta parama;
3. Trečioje dalyje aiškinami Lietuvos – paramos teikėjos aspektai bei vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo bei finansavimo seka;
4. Atliekamas mokslinis tyrimas, kiek kartų padidės MVĮ sukuriama produkto dalis, tenkanti vystomojo bendradarbiavimo politikos finansavimui, lyginant 2007 m. ir 2015 m.,.

Dideli socialiniai, ekonominiai bei politiniai skirtumai tarp išsivysčiusių bei besivystančių šalių – tai priežastys įtakojusios vystomojo bendradarbiavimo politikos atsiradimą.

Vystomojo bendradarbiavimo politika - tai neatsiejama išsivysčiusių valstybių užsienio politikos dalis, nuo 2002 m. Lietuva buvo priskirta prie išsivysčiusių valstybių sąrašo, kadangi Lietuvos žmogaus socialinės raidos indeksas viršijo nustatytą Jungtinių tautų 0,8 kriterijų ir užėmė 49 vietą, o 2007 m. Lietuva užėmė net 43 vietą tarp 177 valstybių, turėdama žmogaus socialinės raidos indeksą lygu 0,862 ir buvo priskiriama prie aukšto socialinio lygio valstybių.

Lietuva nuo 1990m. iki 2004 m. dalyvavo vystomojo bendradarbiavimo politikoje kaip šalis paramos – gavėja, o nuo 2004 m. po įstojimo į Europos Sąjungą kaip šalis – donorė, prisiimdama įsipareigojimą kasmet skirti tam tikrą Bendro vidaus produkto dalį paramai besivystančioms šalims, kuri iki 2010 m. turėtų siekti 0,17 % bendro vidaus produkto, 2015 – net 0,33% BVP. Daugiau nei dvylika metų yra pastebima Lietuvos Bendro vidaus produkto kilimo tendencija, nepaisant kai kurių metų BVP žymaus kritimo (1991-1995 m.), didijį įnašą į Lietuvos Bendrąjį produktą sudaro mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė, vadinasi, mažų ir vidutinių įmonių sukurta vertė taip pat dalyvauja vystomojo bendradarbiavimo politikoje.

Galime teigti, jog Vystomojo bendradarbiavimo politika Lietuvos ekonomikoje kasmet įgaus vis svaresnį vaidmenį, kuriame neabejotinai dalyvaus smulkus ir vidutinis verslas, kurių įnašai paramai nuo 2007 m. iki 2015 m. išaugs nuo 4,4 iki 5,4 karto, o Europos Sąjungos įsipareigojimų vykdymas bus neatsiejamas nuo tikslingo nacionalinio biudžeto tvarkymo, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo bei darnaus vystomojo bendradarbiavimo politikos koordinavimo.

SUMMARY

„Development co-operation politic in Lithuania and role of SME in it”

O. Račytė final work of the master „Development co-operation politic in Lithuania and role of SME in it”, scientific leader doc. dr. D. Jurevičienė, Mykolo Riomerio University, Department of Economics , Vilnius, 2007, - 68 p.

Paper work is written in Lithuanian language. It consists of 16 tables, 10 charts, 67 sources of literature.

Key words: DEVELOPMENT CO-OPERATION, PARTNER COUNTRY, DONOR, AID, SMALL AND MIDDLE ECONOMY.

Object of the research: to analyze the role of Lithuania as a partner country and as a donor, contribution of small and middle companies formes a big share of GDP.

Purpose of the research: to analyze the role of Lithuania as a donor and role of small and middle companies in Development co-operation.

Work consists of four parts:

1. In the first part Development co-operation concept, importance and a role of SME will be overview;
2. In the second part the role of Lithuania as a partner country will be analysed as well as influence of assistance to Lithuanian economic and social development;
3. The third part will overview the aspects of Lithuania as a donor country. a system of development cooperation implementation and financement will be clarified.
4. The last part is devoted to a scientific research project, which will show how many times the production made by SME will expand in 2015 compared with 2007.

Essential social, economical and political differences between developed and underdeveloped countries stimulated the formation of development co-operation, as kind of politics.

Development co-operation constitutes an important part of foreign policy in developed countries. Since the year 2002 Lithuania is on the list of developed countries, as the human development index exceeded 0.8 criterion. In year 2007 Lithuania took 43th place among 177 countries with human development index 0,862.

From 1990 to 2004 year Lithuania was a partner country. Since Lithuania joined European Union in 2004, it became an emerging donor and now has to assing certain part of its GDP to support developing countries. The assistance in 2010 should reach 0,17 % and in 2015 – 0.33% of Lithuanian GDP. More than twelve years Lithuania shows increase of its GDP. Contribution of small and middle companies formes a big share of GDP – about 70-75 %. Accordingly small and middle economics is the main Lithuanian sponsor for development co-operation.

Development co-operation annually will become important object in Lithuanian economics. Contribution of small and middle companies will increase from 4,4 up to 5,4 times during period from 2007 to 2015 year. To succeed it will be necessarily to purposefully project GDP, stimulate small and middle economy and coherently coordinate development co-operation.

PRIEDAI

1 lentelė

Mažų ir vidutinių įmonių samprata pagal 2003 m. gegužės 6 d. rekomendaciją

	Darbuotojų skaičius	Metinės pajamos	arba	Turto balansinė vertė
Vidutinė įmonė	< 250	= 50 mln. EUR		= 43 mln. EUR
Maža įmonė	< 50	= 10 mln. EUR		= 10 mln. EUR
Mikroįmonė	< 10	= 2 mln. EUR		= 2 mln. EUR

Šaltinis: Enterprise and Industry: SME Definition.

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm, 2007 m. spalio 28 d.

2007/2008 Human Development Index rankings (Žmogaus socialinės raidos indeksai)

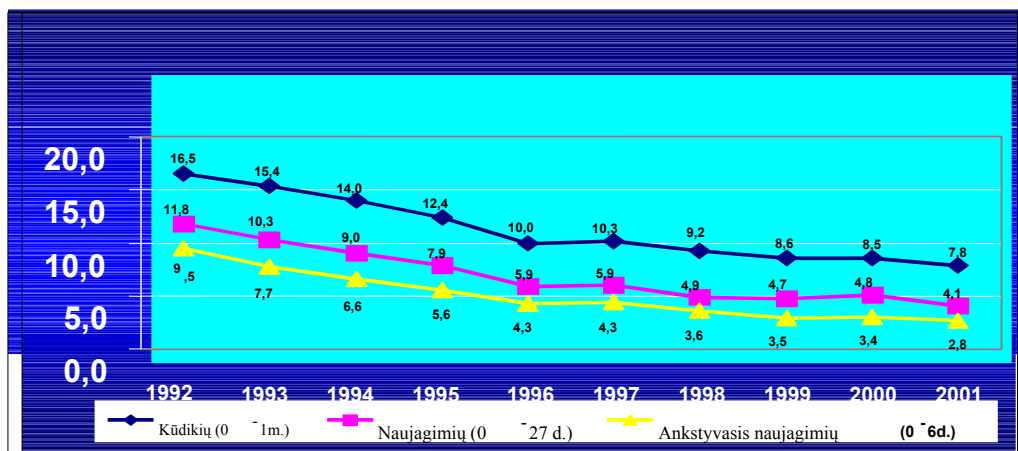
1. Iceland	60. Romania	119. Gabon
2. Norway	61. Saudi Arabia	120. Vanuatu
3. Australia	62. Panama	121. South Africa
4. Canada	63. Malaysia	122. Tajikistan
5. Ireland	64. Belarus	123. São Tomé and Príncipe
6. Sweden	65. Mauritius	124. Botswana
7. Switzerland	66. Bosnia and Herzegovina	125. Namibia
8. Japan	67. Russian Federation	126. Morocco
9. Netherlands	68. Albania	127. Equatorial Guinea
10. France	69. Macedonia, TFYR	128. India
11. Finland	70. Brazil	129. Solomon Islands
12. United States	71. Dominica	130. Lao People's Dem. Rep.
13. Spain	72. Saint Lucia	131. Cambodia
14. Denmark	73. Kazakhstan	132. Myanmar
15. Austria	74. Venezuela, RB	133. Bhutan
16. United Kingdom	75. Colombia	134. Comoros
17. Belgium	76. Ukraine	135. Ghana
18. Luxembourg	77. Samoa (Western)	136. Pakistan
19. New Zealand	78. Thailand	137. Mauritania
20. Italy	79. Dominican Republic	138. Lesotho
21. Hong Kong, China (SAR)	80. Belize	139. Congo
22. Germany	81. China	140. Bangladesh
23. Israel	82. Grenada	141. Swaziland
24. Greece	83. Armenia	142. Nepal
25. Singapore	84. Turkey	143. Madagascar
26. Korea (Rep. of)	85. Suriname	144. Cameroon
27. Slovenia	86. Jordan	145. Papua New Guinea
28. Cyprus	87. Peru	146. Haiti
29. Portugal	88. Lebanon	147. Sudan
30. Brunei Darussalam	89. Ecuador	148. Kenya
31. Barbados	90. Philippines	149. Djibouti
32. Czech Republic	91. Tunisia	150. Timor-Leste
33. Kuwait	92. Saint Vincent and the Grenadines	151. Zimbabwe
34. Malta	93. Fiji	152. Togo
35. Qatar	94. Iran, Islamic Rep. of	153. Yemen
36. Hungary	95. Paraguay	154. Uganda
37. Poland	96. Georgia	155. Gambia
38. Argentina	97. Guyana	156. Senegal
39. United Arab Emirates	98. Azerbaijan	157. Eritrea
40. Chile	99. Sri Lanka	158. Nigeria
41. Bahrain	100. Maldives	159. Tanzania (U. Rep. of)
42. Slovakia	101. Jamaica	160. Guinea

43. Lithuania	102. Cape Verde	161. Rwanda
44. Estonia	103. El Salvador	162. Angola
45. Latvia	104. Algeria	163. Benin
46. Uruguay	105. Viet Nam	164. Malawi
47. Croatia	106. Occupied Palestinian Territories	165. Zambia
48. Costa Rica	107. Indonesia	166. Côte d'Ivoire
49. Bahamas	108. Syrian Arab Republic	167. Burundi
50. Seychelles	109. Turkmenistan	168. Congo (Dem. Rep. of the)
51. Cuba	110. Nicaragua	169. Ethiopia
52. Mexico	111. Moldova	170. Chad
53. Bulgaria	112. Egypt	171. Central African Republic
54. Saint Kitts and Nevis	113. Uzbekistan	172. Mozambique
55. Tonga	114. Mongolia	173. Mali
56. Libyan Arab Jamahiriya	115. Honduras	174. Niger
57. Antigua and Barbuda	116. Kyrgyzstan	175. Guinea-Bissau
58. Oman	117. Bolivia	176. Burkina Faso
59. Trinidad and Tobago	118. Guatemala	177. Sierra Leone

Šaltinis: Human development Raports. <http://hdr.undp.org/en/statistics/>, 2007 m. lapkričio 2d.

1 diagrama

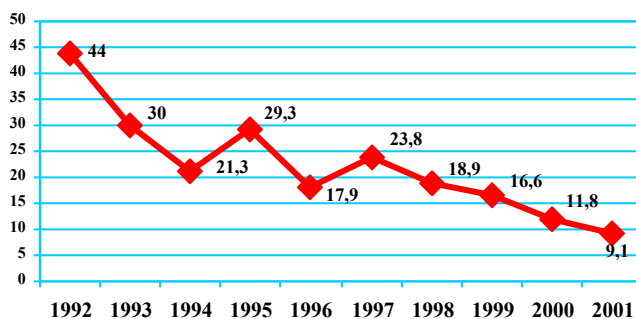
Kūdikų ir

Šaltinis: Kauno medicinos universitetas.Mokslinė programa.Motinos ir vaiko sveikata 2003-2007m.
http://www.kmu.lt/senas/KMU/Mokslo_centras/13.htm, 2007 m. lapkričio 12 d.

2 diagrama

Gimdyvių mirtingumas Lietuvoje 100 tūkst. gyvų gimusių

Šaltinis: Kauno medicinos universitetas.Mokslinė programa.Motinos ir vaiko sveikata 2003-2007m.
http://www.kmu.lt/senas/KMU/Mokslo_centras/13.htm, 2007 m. lapkričio 12 d.

3 lentelė

Pagrindinių oro teršalų vidutinės metinės koncentracijos labiausiai teršiamose miestų vietose g/m³ 2006 m.

Stotis	NO2	KD10	Ribinė vertė
Vilnius, Žirmūnai	34	37	40
Kaunas, Petrašiūnai	17	34	40
Panevėžys, centras	17	32	40
Šiauliai	36	30	40
Klaipėda, centras	27	27	40
Kėdainiai	13	26	40
Jonava	15	25	40
Mažeikiai	10	22	40

Į atmosferą išmetamų šiltnamio dujų kiekio ir BVP kaita tūkst. t/mln. Lt

Rodiklis\Metai	2001	2002	2003	2004	2005
BVP veikusiomis kainomis	48584,6	51971,2	56804,0	62586,7	71200,1
CO2	19579	19837	20053	21050	22569

Šaltinis: Aplinkos būklė. Tik faktai. http://193.219.133.6/aaa/pranesimai/aplinkos_bukle/extra.html, 2007 m. gruodžio 2 d.

4 lentelė

Įmokos tarptautinėms organizacijoms, skaičiuojamos kaip Lietuvos oficiali parama vystymuisi 2005m.

a	Santrump	Organizacij	a	Valiut	Mokėjimas valiuta	Mokėjimas litais
	UNDP	United Nations Development Programme		LT	370.000,00	370.000,00
	UNIDO	United Nations Industrial Development Organisation		EUR	100.824,00	348.125,11
	FAO	Food and Agricultural Organisation		USD	213.961,68	607.693,96
	FAO	Food and Agricultural Organisation		EUR	29.797,00	102.883,08
	ILO	International Labour Organisation		CHF	84.491,47	190.088,91
	ITU	International Telecommunications Union		CHF	597.330,02	1.330.175,29
	UNESCO	United Nations		USD	15.002,00	41.861,82

	Educational, Scientific and Cultural Organisation			
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation	EUR	33.807,00	116.728,81
UNO	United Nations Organization	USD	423.421,93	1.213.717,22
WHO	World Health Organisation	USD	127.013,22	354.803,17
WIPO	World Intellectual Property Organisation	CHF	11.395,00	25.282,09
WMO	World Meteorological Organisation	CHF	24.980,00	55.641,07
IOM	International Organisation for Migration	CHF	4.490,35	9.962,74
ISTA	International Seed Testing Association	CHF	5.881,00	13.154,00
IFRCRCs	International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies	CHF	9.448,00	21.133,76
ICRC	International Committee of the Red Cross	CHF	4.598,89	10.244,02
	VISO:			4.811.495,05

Šaltinis: Užsienio reikalų ministerija. Mokėjimai Tarpatauninėms organizacijoms. <http://www.urm.lt/index.php?-1107273836>, 2007 m. gegužės 25 d.

EBPO sąrašas šalių, gaunančių paramą

5

lentelė

Least Developed Countries and Territories	Other Low Income Countries (per capita GNI < \$825 in 2004)	Lower Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$826-\$3.255 in 2004)	Upper Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$3 256-\$10.065 in 2004)
Afghanistan	Cameroon	Albania	* Anguilla
Angola	Congo, Rep.	Algeria	Antigua and Barbuda
Bangladesh	Côte d'Ivoire	Armenia	Argentina
Benin	Ghana	Azerbaijan	Barbados
Bhutan	India	Belarus	Belize
Burkina Faso	Kenya	Bolivia	Botswana
Burundi	Korea, Dem.Rep.	Bosnia and Herzegovina	Chile
Cambodia	Kyrgyz Rep.	Brazil	Cook Islands
Cape Verde	Moldova	China	Costa Rica
Central African Rep.	Mongolia	Colombia	Croatia
Chad	Nicaragua	Cuba	Dominica
Comoros	Nigeria	Dominican Republic	Gabon
Congo, Dem. Rep.	Pakistan	Ecuador	Grenada
Djibouti	Papua New Guinea	Egypt	Lebanon

Equatorial Guinea	Tajikistan	El Salvador	Libya
Eritrea	Uzbekistan	Fiji	Malaysia
Ethiopia	Viet Nam	Georgia	Mauritius
Gambia	Zimbabwė	Guatemala	* Mayotte
Guinea		Guyana	Mexico
Guinea-Bissau		Honduras	* Montserrat
Haiti		Indonesia	Nauru
Kiribati		Iran	Oman
Laos		Iraq	Palau
Lesotho		Jamaica	Panama
Liberia		Jordan	Saudi Arabia (1)
Madagascar		Kazakhstan	Seychelles
Malawi		Macedonia, Former Yugoslav	South Africa
Maldives		Republic of	* St. Helena
Mali		Marshall Islands	St. Kitts-Nevis
Mauritania		Micronesia, Fed. States	St. Lucia
Mozambique		Morocco	St. Vincent & Grenadines
Myanmar		Namibia	Trinidad & Tobago
Nepal		Niue	Turkey
Niger		Palestinian Adm. Areas	* Turks & Caicos Islands
Rwanda		Paraguay	Uruguay
Samoa		Peru	Venezuela
Sao Tome & Principe		Philippines	
Senegal		Serbia & Montenegro	
Sierra Leone		Sri Lanka	
Solomon Islands		Suriname	
Somalia		Swaziland	
Sudan		Syria	
Tanzania		Thailand	
Timor-Leste		* Tokelau	
Togo		Tonga	
Tuvalu		Tunisia	
Uganda		Turkmenistan	
Vanuatu		Ukraine	
Yemen		* Wallis & Futuna	
Zambia			

Šaltinis: Annexe A2. Eligibility of programmes 2007-2013.

http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/documents/implementation/practical_guide/a2_eligibilityprogrammes2007-2013_en.doc, 2007 m. gruodžio 1d.

6 lentelė

OPP naujoms ES narėms 1990 - 2004 m. (Paramos vidurkis proc. nuo BVP)

Gavėjas	Paramos vidurkis % nuo BVP
Lietuva	1,158
Latvija	1,115
Estija	1,276
Kipras	0,451
Čekija	0,402
Malta	0,629
Lenkija	1,262
Slovakija	0,615
Slovėnija	0,283
Vengrija	0,571

Šaltinis: Sudarytas remiantis: <http://stats.oecd.org/>

